



Directa

publicació quinzenal

Núm 400

Del 26/1 al 8/2 de 2016

2 €

www.directa.cat

Les realitats diverses del 'sensellarisme', el vessant més dur de la dificultat per accedir a l'habitatge

3-7

Entrevista a l'antropòleg José Antonio Langarita sobre sexualitats, 'cruising' i espai públic

12-15

Les violacions de dones són la punta de l'iceberg del masclisme de la societat i les lleis índies

22-23

Torna l'amenança, rebrotada la lluita a l'Ebre

El nou Pla Hidrològic posa milers d'hectàrees de regadiu en mans de grans empreses. La seva aplicació afectaria la biodiversitat, les costes i diversos sectors econòmics

PÀG 8-11



/ HUGO CORNELLES



D Directa

publicació quinzenal

EDITA:
Associació per la Difusió Sense Límits (ADSL)
C. Riego núm. 37 baixos esquerra
08014 Barcelona
Tel: 935 270 982 / Mòbil: 661 493 117
directa@directa.cat
www.directa.cat

DIPÒSIT LEGAL: GI-1528-2005

LICÈNCIA CREATIVE COMMONS:
Reconeixement-No Comercial-Sense Obra
Derivada 2.5

Aquesta publicació intenta escriure amb
un llenguatge no sexista i no androcèntric

La Directa no comparteix necessàriament
les idees expressades als articles d'opinió

QUI SOM?

Estirant del fil
Victor Yustres, Joan Mas
Al peu del canó
Marc Rude i Jesús Rodríguez
Miralls
Gemma Garcia
Cruïlla
Maties Lorente
Impressions
Adrián Crespo i Isabel Benitez
Roda el món
Oriol Andrés i Roger Suso
Poca Broma
Roger Pelàez
Expressions
Joan Gener
La indirecta
Alex Romaguera
Coordinació web
Eloi Latorre, David Bou
Audiodiàlegs
Sònia Calvó
Fotografia
Victor Serri
Il·lustració
Ricardo Hermida
Correcció
L'asterisc
Edició
Ignasi Franch
Compaginació
Roger Costa Puyal
Disseny gràfic
Jose Téllez, Sergio Espin, Núria Ribes
i Hugo Cornelles
Gestió web
Talaies Koop.
Administració
Karminha
Difusió i Publicitat
Ferran Domènech
Comercial
Maties Lorente

CORRESPONSALIES:

Baix Llobregat, Berguedà, Barcelonès
Nord, El Camp, Girona, L'Horta, Manresa,
Maresme, Menorca, Osona, La Plana Alta,
Ripollès, Sabadell, Solsonès, Terrassa, Terres
de l'Ebre, Terres de Ponent, Vallès Oriental.

CONTACTES:

General directa@directa.cat
Redacció redaccio@directa.cat
Cultura expressions@directa.cat
Subscripcions subscripcions@directa.cat
Publicitat publicitat@directa.cat
Distribució distribucio@directa.cat

400 raons per continuar creixent



/ NÚRIA FRAGO

Redacció

@La_Directa

Com diu el Ru, el nostre maquetador, cada número de la DIRECTA és com parir una criatura. Sovint, el part és dolorós. El ritme setmanal dels primers vuit anys va ser, certament, frenètic. A vegades, encara ens preguntem com ens ho fèiem perquè sortís sense defallir: recollir tota l'activitat dels moviments socials no era senzill, però ho hem fet tan bé com hem sabut. I com se sol dir: qui fa el que pot, no està obligat a més.

Però, no ens enganyem: el ritme ha continuat sent diabòlic. Des de fa un any i mig, vam consolidar una transició cap al format de revista quinzenal. Aquest procés es va gestar a partir dels redisseny que apostaven per un únic tema que ocupés tota la portada i reportatges del que ara s'anomena slow journalism, per llegir amb calma els diumenges a la tarda. També vam optar per deixar l'actualitat per la web -un canal molt més efectiu per arribar amb rapidesa a les lectores- i afegir noves pindoles informatives i de reflexió.

I així ha crescut la criatura, fins a arribar als 400 números. Però la família no existiria sense els pares i les mares que l'han engendrada: actualment, més de 150 persones col·laboren a la DIRECTA. Sense oblidar el miler que ja han transitat per tres redaccions diferents, fent possibles més de 10.000 pàgines omplertes amb milions de paraules, fotografies, dissenys i il·lustracions.

Tanmateix, aquesta no és una família tradicional. També la forma qui, d'una manera o altra, bé sigui rascant la butxaca per pagar la subscripció o aportant el seu gra de sorra per difondre i repartir la revista pel nostre allargassat territori, ha donat i dona suport al projecte horitzontal, assembleari i

autogestionat nascut l'abril de 2006, aviat farà deu anys. Les imprescindibles, vosaltres.

400 números fan cert vertigen per la quantitat d'energies abocades, però condensen una il·lusió infinita pel fet d'haver estat ben invertides. Són 400 paratges de les lluites que, als Països Catalans i arreu del món, busquen una ruptura amb les injustícies per bastir aquest altre món possible que ja s'està construint a través de nombroses experiències humanes.

Ho diem entre nosaltres i de portes enfora: partim de la comunicació com una eina de transformació social, fugint de la falsa objectivitat per crear una opinió pública i de qualitat. És per això que donem veu a la gent sense veu i apostem per la investigació i el contrast d'informacions com a requisits indissociables d'aquest periodisme lliure i independent. És per això que hem denunciat la corrupció, el feixisme, la tortura a la premsa, els CIE, la repressió política, el militarisme, l'especulació urbanística i altres aspectes relacionats amb la violència estructural i institucional que ens condueix a la misèria. Al mateix temps, hem explicat l'origen i el paper de moltes revoltes de carrer, com el sindicalisme combatiu, el cooperativisme, el suport a la llengua, el moviment del 15-M, l'antiracisme, la solidaritat contra els desnonaments o la teoria del decreixement.

Els 400 números són testimoni d'aquesta realitat polièdrica en constant evolució. Maldem per eixamplar els formats i les eines perquè aquestes mirades hi tinguin cabuda en la seva plenitud, afegint noves reflexions als agents que les fan possibles. Sempre conscients, doncs, que ens devem a totes les persones que integren o han integrat la DIRECTA en algun moment i també -i sobretot- a tots i cadascun dels moviments que, com nosaltres, anhelan un món més just, culte i solidari. L'efemèride ens permet mirar enrere per adonar-nos de la feina feta, però només per agafar impuls i afirmar-nos en una gran certesa: tenim 400 raons per continuar creixent. ◀



VOLEM SABER LA TEVA OPINIÓ: Quin article t'ha agradat més del número? Què hi trobes a faltar? Quins canvis hi faries? Quins temes no toquem i podríem tractar?

ESCRIU-NOS a directa@directa.cat **PARTICIPA!** #Directa400

Les persones sense llar no són un col·lectiu amb característiques pròpies: el que comparteixen és una situació, el 'sensellarisme', que és l'expressió més dura de la manca d'accés a l'habitatge. Simplificar el fenomen a través de tòpics i estereotips contribueix a culpabilitzar i criminalitzar les víctimes de l'exclusió i a buscar 'solucions' que les apartin de la via pública, però que perpetuen els seus problemes en lloc de contribuir a solucionar-los



'Sensellarisme': la cara més crua de l'exclusió residencial

Des dels mitjans de comunicació i algunes institucions, les persones sense sostre o sense llar tendeixen a ser tractades com si tinguessin una patologia social. S'obvia el problema estructural de la dificultat per accedir a habitatges



La majoria de les persones sense llar són homes, però les dones també pateixen aquesta situació amb dinàmiques pròpies i sovint més ocultes / JUAN LEMUS

Des de l'àmbit periodístic, és habitual traçar perfils perpetuadors d'estereotips que exclouen la gran diversitat de situacions que porten a viure sense un espai propi

Parlar de les persones sense sostre com un col·lectiu amb trets comuns, quan inclou casuístiques molt diferents, constitueix una simplificació estigmatitzadora

Albert Sales
@albertsc79

Les persones que viuen i passen la nit al carrer són la cara més visible i més crua de la pobresa urbana. L'estereotip del pòtol, el rodamón sense ofici ni benefici víctima del les seves males decisions, encara pesa. Els apel·latius despectius tracen una línia divisòria que separa la gent amb una vida *normalitzada* i les persones excloses que van d'un recurs social a un altre, sense accedir a allò que defineix un estil de vida acceptat per la societat majoritària: una ocupació i, sobretot, un habitatge.

Una part de la recerca acadèmica ha volgut establir característiques pròpies de les persones sense sostre per construir objectes d'intervenció social. Des de l'àmbit periodístic i comunicatiu, és habitual traçar perfils que només serveixen per perpetuar els estereotips. Reproduir que una part d'aquestes persones són homes de mitjana edat amb problemes de salut mental o addiccions, que els estrangers ja són majoria, exclou la gran diversitat de situacions que porten cap al *sensellarisme* de l'imaginari hegemònic. Certament, la

majoria són homes, però el sensellarisme femení és un problema social de primer ordre que segueix dinàmiques pròpies i, massa sovint, ocultes i ignorades.

La dispersió d'edats és enorme. Hi ha joves que tot just acaben d'arribar a la majoria d'edat, que han trencat amb la llar materna i han acabat al carrer després de successius fracassos a l'hora de trobar un sustenent econòmic i estabilitat residencial. També hi ha persones de més de seixanta anys que s'han quedat sense habitatge després de la defunció dels seus pares i la impossibilitat de subrogar un contracte de lloguer de *renda antiga*. Hi ha estrangers que, després d'enfrontar-se a la cruïlla d'un viatge interminable ple de tanques i de situacions violentes, lluiten contra les fronteres no físiques, quotidianes, que afronta qui no té *papers* ni accés al mercat laboral...

Les trajectòries que poden portar a l'exclusió residencial i a viure al carrer són tantes i tan variades que parlar de *les persones sense sostre* com un col·lectiu amb trets comuns constitueix una simplificació estigmatitzadora. I amaga una obvietat: el sensellarisme és una situació que es produeix a conseqüència de la impossibilitat d'accedir a un habitatge. El que tenen en

Continua a la pàgina següent >>>

>>> Ve de la pàgina anterior

comú les persones sense llar és que no tenen llar. L'exclusió residencial es manifesta en un continu de situacions, la més dura de les quals és, possiblement, la vida al carrer. Les persones sense sostre, que fan vida les 24 hores a l'espai públic, són la part més visible del sensellarisme, però no l'única. L'exclusió residencial es manifesta en diferents intensitats en funció de la relació de les persones amb l'espai de què disposen per la seva vida personal. Qui viu en un centre residencial de serveis socials, una llar d'acollida o un espai sense condicions d'habitabilitat disposa d'un sostre, però no pas d'una llar.

Categories de l'exclusió residencial

Per facilitar l'anàlisi de l'exclusió residencial, la Federació Europea d'Organitzacions Nacionals que Treballen per les Persones Sense Llar (FEANTSA) proposa una classificació de les situacions de privació d'habitatge. La identificació de diferents intensitats d'exclusió pretén trencar amb la distinció clàssica entre la societat majoritària que disposa d'un sostre i les persones que pernocten al carrer o a albergs i no tenen llar. El plantejament és que l'accés a l'habitatge té tres dimensions: des del punt de vista físic, consisteix a disposar d'un espai adequat que pertanyi exclusivament a una persona i a la seva família; des del punt de vista social, és disposar d'un espai de privacitat per gaudir de les relacions socials, i, des del punt de vista jurídic, consisteix a disposar d'un títol de propietat o d'un contracte d'arrendament.

En funció d'aquestes condicions, es defineixen quatre situacions o categories de persones sense llar. En primer lloc, trobem les sense sostre, que no disposen d'un espai físic per viure. Després, les que no tenen habitatge, que pernocten en equipaments públics o d'entitats socials, sense condicions de

privacitat i dels quals l'ocupant no té la titularitat legal. En tercer lloc, les que disposen d'un habitatge insegur, on la persona no pot desenvolupar la seva vida privada perquè no té permís legal per utilitzar l'allotjament. Finalment, hi ha les persones que desenvolupen la seva vida en un habitatge inadequat, amb permís legal d'utilització i del qual ostenten la propietat, però amb incomoditats derivades d'unes condicions deteriorades.

Dades de realitats diverses

Malaauradament, es fa molt difícil saber quantes persones han de dormir al carrer cada nit a Catalunya. No hi ha fonts fiables ni xifres oficials. Al conjunt de l'Estat espanyol, només es recullen dades de les persones ateses en equipaments d'acollida i d'higiene, a través d'una enquesta de l'Institut Nacional d'Estadística que únicament s'ha fet en dues ocasions (2005 i 2012). Les grans oblidades de les ciutats, les persones que queden fora dels circuits d'atenció, no consten enlloc. Tampoc no es recull la complexa realitat de qui viu la precarietat habitacional de portes endins: molts milers de persones que construeixen quelcom similar a una llar en edificis abandonats o assentaments urbans irregulars, que viuen en pensions o habitacions rellogades sense cap garantia d'estabilitat o que conviuen amb diversos nuclis familiars en un gratat de metres quadrats.

Malgrat les mancances, les dades d'aquestes enquestes poden servir per trencar alguns tòpics i il·lustrar alguns canvis socials en les característiques de les persones que s'apropen als albergs i els serveis de menjador i dutxa. Per esmentar només alguns aspectes, el 45% de les persones enquestades atribueixen la seva situació al fet d'haver perdut un lloc de treball, el 60% tenen estudis secundaris o superiors, un 46% són persones estrangeres i un 22% busquen ocupació des de fa més d'un any.

Si ens volem aproximar a la realitat de les persones sense llar, les dades més consistents en l'àmbit català són les de

És molt difícil saber quantes persones dormen al carrer a Catalunya. Només es recullen dades de les que són ateses en equipaments, les que no hi acudeixen, no consten enlloc

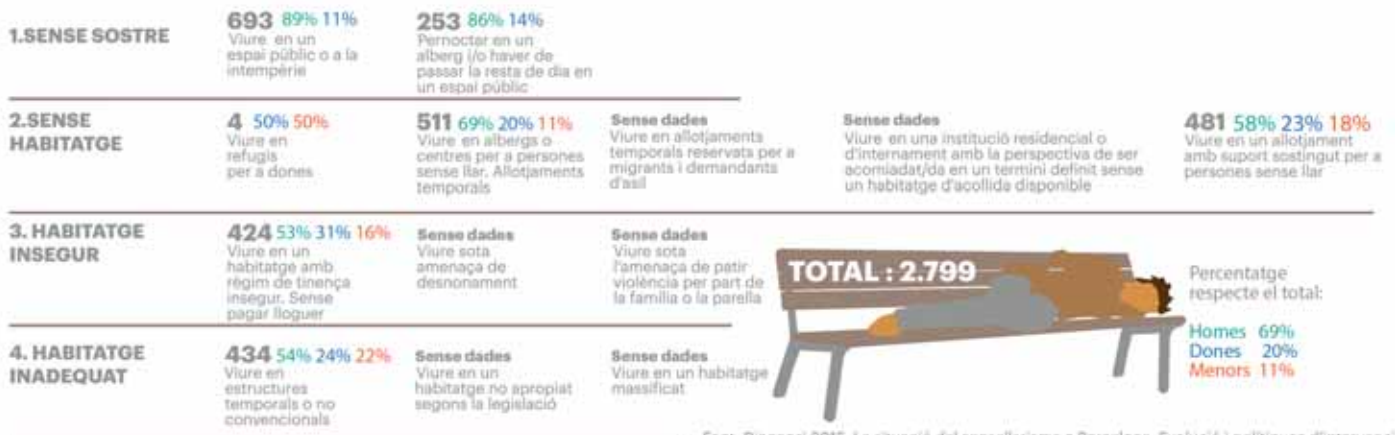
Les dades recollides tenen moltes mancances, però trenquen alguns tòpics: el 60% tenen estudis secundaris i superiors i un 22% busquen ocupació des de fa més d'un any



La vida al carrer és la manifestació més dura de les diferents tipologies d'exclusió residencial / JUAN LEMUS

NOMBRE DE PERSONES SENSE LLAR A LA CIUTAT DE BARCELONA

Nit de l'11 al 12 de març de 2015



Font: Diagnosi 2015. La situació del sensellarisme a Barcelona. Evolució i polítiques d'intervenció

la ciutat de Barcelona, on la Xarxa d'Atenció a les Persones Sense Llar publica estudis des de l'any 2008 i una diagnosi bianual des de 2011. Segons el darrer informe de la xarxa a Barcelona, la nit de l'11 al 12 de març, es quantificaven 2.799 persones sense llar: s'estima que 693 dormien al ras, 434 en assentaments irregulars (segons fonts de l'Ajuntament de Barcelona) i 1.672 eren ateses pels recursos residencials públics i privats de la ciutat. El primer dels informes, el de 2008, estimava el nombre en 2.017 persones. L'informe adverteix que l'increment registrat durant aquest període de crisi seria molt més elevat si poguéssim considerar totes les formes d'exclusió residencial. També s'avisava que les entitats i els serveis socials sostenen moltes situacions familiars a través del reallojament a pensions i habitacions o en nous recursos que no es consideren equipaments, però que frenen la caiguda al carrer de milers de famílies i persones.

'Treure els pobres del carrer'

Es difícil trobar algú que no consideri desitjable deixar de veure persones dormint als carrers de Barcelona i d'altres ciutats catalanes. Davant la presència persistent d'una persona dormint en un portal, en un banc o en un caixer automàtic, és habitual que veïns i veïnes reaccionin trucant a la Guàrdia Urbana, el Servei d'Emergències Mèdiques, l'Ajuntament o alguna entitat social. S'assumeix que és responsabilitat de l'administració *treure els pobres del carrer*, en lloc de debatre sobre l'accés a l'habitatge o a uns ingressos garantits. És freqüent demanar més albirgs i més dispositius d'intervenció a la via pública (ja siguin educadores socials o agents de policia) per treure les habitacions inapropiades de les zones més cotitzades i visibles de la ciutat.

Ja sigui per compassió o perquè la seva presència resulta una molèstia, el sensellarisme preocupa quan s'evidencia a l'espai públic en les seves formes més dures. Romandre al carrer sense consumir, sense concretar un desplaçament o sense desenvolupar una activitat productiva constitueix una font de conflicte en un espai urbà pensat per al benefici econòmic. La ideologia del civisme, que traça les línies de la normalitat, situa les persones sense sostre fora dels límits d'allò acceptable. Els veïns i les veïnes que sí que inscriuen les seves vides en el marc de la nor-

malitat cívica acaben demanant que algú les retiri de la vista. Ja sigui perquè se senten agredides pel seu incivisme, ja sigui per compassió, s'exigeix a les autoritats que se les emportin del carrer, fins i tot contra la seva voluntat. Unes consideren que es tracta d'individus de risc, altres que són individus en risc, però, al capdavant, s'oblida que qui dorm en un alberg té un sostre (temporal), però continua sense tenir una llar.

Viure al carrer no és una patologia social

Reducir el problema del sensellarisme a la seva expressió al carrer i tractar les persones que el pateixen com si tinguessin una patologia social necessitada d'un tractament facilitat que es donin per bones suposades solucions que només són mesures d'higienisme urbà. L'acollida d'emergència en albirgs pot establir un vincle amb els serveis socials que permeti trobar-hi suport, però, quan s'acumulen fracassos i frustracions, es redueix la probabilitat de recuperació de l'autonomia personal. La falta d'oportunitats d'accés a un habitatge estable fa que la situació d'una part de les poblacions de persones sense sostre de les ciutats occidentals es cronifiqui, alternant temporades al carrer amb temporades en albirgs i centres d'acollida.

El cas de Nova York

A principis de l'any 2016, l'alcalde de Nova York admetia el fracàs de la política d'ampliació de places als albirgs per acabar amb el sensellarisme. Segons els col·lectius de suport i les entitats socials, a la ciutat nord-americana, cada nit, 58.000 persones dormen al carrer o en albirgs. Si la xifra no ha parat d'augmentar no és únicament per les dinàmiques globals d'empobriment i polarització social, sinó també perquè combatre l'exclusió residencial requereix polítiques d'habitatge i de garantia de rendes, no sols ampliacions massives dels albirgs.

Per refer la vida després de l'impacte d'haver viscut al carrer, cal estabilitat econòmica, habitacional i emocional. D'aquí el bon resultat de les polítiques orientades a proporcionar habitatge estable com a primer punt del procés d'acompanyament social. Sota l'etiqueta *housing first*, s'abandona la idea que l'habitatge autònom és el colofó d'un procés d'inclusió monitoritzat per professionals. ◀

/ GERARD CASADEVALL

Definició de 'sensellarisme'

A l'entorn anglòfon, es parla de *homelessness* per descriure la situació d'estar sense llar. Tradicionalment, s'ha considerat que la gent sense sostre o sense llar era un col·lectiu amb característiques pròpies (malaltia mental, alcoholisme, drogodependències, estil de vida no adaptat). Tot plegat classifica les persones que viuen una situació com si fossin persones desviades.

Parlar de la situació, el *sensellarisme*, en lloc de parlar de les persones sense llar reforça que no es tracta d'un grup. L'únic que tenen en comú és la seva exclusió residencial. D'altra banda, si s'utilitza l'exclusió residencial per descriure la situació, el debat s'acostuma a centrar en els desnonaments sense tenir en compte les persones que mai no han arribat a tenir un habitatge o estan literalment al carrer. La paraula és una opció acadèmica, però també política: per evitar l'estigma i afirmar que es vol lluitar contra el sensellarisme i no pas contra les persones sense llar.

L'aporofòbia també pren forma de violència urbana

Des de principis de 2006 fins a finals de 2012, el 27% de les morts de persones sense sostre van ser causades per agressions



El col·lectiu és poc procliu a denunciar els delictes que pateix, però se sospita que l'odi a les persones 'pobres' deriva sovint en violència / JUAN LEMUS

Albert Sales
@albertsc79

Malgrat la desconfiança que generen les persones sense sostre a les seves conciudadanes, són elles mateixes qui pateix els perills del carrer en el seu propi cos. Les que, massa sovint, es converteixen en blanc de les mirades temeroses i de la desaprovació de la ciutadania. Són les que estan més exposades a múltiples formes de violència urbana que no acostuma a ser portada als diaris.

La por i la inseguretat són els sentiments més habituals quan s'està al carrer. La Marisa, que va passar nou mesos pernoctant a prop d'una de les principals estacions de tren de Barcelona, explica: "La primera nit que vaig haver de dormir al carrer, no em vaig estirar. Em vaig passar tota la nit asseguda en un banc. Vaig dormir molt poc... Però, una de les vegades que vaig aclucar els ulls, algú va aprofitar per robar-me el telèfon i el moneder on portava els diners. No m'n vaig adonar fins ben entrat el matí".

No es fa cap seguiment de la victimització de les persones sense sostre. Només sabem que, a l'enquesta elaborada el 2012 per l'Institut Nacional d'Estadística a diferents recursos residencials, menjadors i recursos d'higiene de l'Estat espanyol, un 51% de les persones enquestades va manifestar que havia estat víctima d'algun delictes. Una dada vaga i imprecisa que ens permet intuir la punta d'un gran iceberg.

Difícilment podríem obtenir una informació més acurada a partir dels delictes coneguts per la policia. Quan una persona que fa temps que dorm en un parc pateix un robatori, no acostuma a tramitar una denúncia. Tampoc no va a la policia si és increpada, si un borratxo orina damunt seu a la matinada o si algú li pega una puntada de peu en passar pel costat.

En Juan passa el dia al centre de Barcelona, al carrer Hospital. Malgrat no haver patit agressions, es desplaça a barris més tranquils a la nit: "Durant el dia,estic aquí, però passo la nit més

amunt. Aquí, hi ha massa turistes borratxos. Mai m'han fet res... però, quan passen en grup, em fa por. No m'han pegat ni res, però alguna vegada m'han tirat cervesa per sobre".

Agressions mortals

L'aporofòbia (odi als pobres) es manifesta de diferents maneres i en diferents intensitats. Les seves víctimes, mancadades d'una tutela efectiva dels seus drets, gairebé mai no reben resposta. Fa uns mesos, aquest tipus d'agressió va entrar al llistat de delictes d'odi del Ministeri de l'Interior espanyol, tot i que la dificultat per comptabilitzar-les radica en l'absència de denúncies. Només transcendeixen els casos més extrems, com el de Rafael Santamaría, que va ser brutalment apallissat per un grup de neonazis l'any 2009 a Madrid mentre dormia en un *fotomaton*.

Un altre cas extrem va ser l'assassinat de Rosario, cremada viva per uns adolescents en un caixer automàtic de la zona alta de Barcelona l'any 2006. Des de llavors, el Centre d'Accollida Assis ha estat recollint les morts de persones sense sostre als carrers de tot l'Estat. Davant l'absència de dades oficials, utilitza les notícies que apareixen a les seccions de successos de la premsa. Des de principis de 2006 fins a finals de 2012, va comptabilitzar 473 morts, una quarta part de les quals es podrien considerar naturals. Un 14% van ser causades per petits incendis en descontrolar-se petites fogueres, un 8% per hipotèrmia, un 2% es van produir quan el contenidor d'escombraries on dormien es buidava al camió de recollida de residus... i un 27% van morir a conseqüència d'agressions.

Habitualment, aquestes morts se salden amb una breu columna a la secció de successos que descriu els fets com a "disputes entre indigents". No calen més explicacions perquè ningú no les demana. Al cap i a la fi, imaginar que les persones que viuen al carrer són conflictives i violentes, que es maten entre elles, encaixa en el nostre imaginari i s'adapta als nostres prejudicis. Mentre la gent *sense sostre* es trobi en una categoria diferent a la nostra, no sentim l'obligació moral de responsabilitzar-nos de la seva situació i ens sentim al marge de les formes més greus d'exclusió social. ◀

Els mitjans de comunicació han tractat casos extrems com la pallisa a Rafael Santamaría o l'assassinat de Rosario, cremada viva per uns adolescents en un caixer automàtic

Segons dades de l'Institut Nacional d'Estadística de 2012, un 51% de la gent enquestada a menjadors i altres equipaments va manifestar que havia estat víctima d'algun delictes



Moltes veus qualificades denuncien la feminització de la pobresa
/ FRANCO FOLINI

Ser dona al carrer: més duresa i més inseguretat

Les dones sense sostre pateixen assetjaments sexuals i tenen un risc més elevat de cronificació i de desenvolupar malalties mentals que els homes

Els estudis indiquen que les dones tenen més capacitat per suportar situacions de mal allotjament, com pisos ocupats o habitacions rellogades, abans d'acabar al carrer

El reallojament a casa d'alguna familiar sol ser una mesura temporal i d'emergència per la falta d'ingressos, però també pot perpetuar convivències forçades

A. S.
@albertsc79

És més difícil veure una dona passant la nit al carrer que no pas un home. La majoria d'estimacions i les dades recollides de manera sistemàtica a la ciutat de Barcelona indiquen que, entre les persones sense sostre que dormen al carrer, la proporció de dones és d'entre el 9 i l'11%. Pot sobtar que, mentre moltes veus qualificades denuncien la feminització de la pobresa, la seva cara més visible i més extrema sigui masculina. Però el fet que la presència de dones pernoctant al ras sigui menor no significa que l'exclusió residencial les afecti menys que als homes.

A mesura que ens apartem de la situació de carrer i dels recursos socials tradicionalment pensats per atendre les persones sense sostre, anem trobant unes proporcions diferents. Segons el darrer informe de la Xarxa d'Atenció a les Persones Sense Llar de Barcelona, que recull les dades de l'11 i el 12 de març de 2015, la proporció de dones als centres de primera aco-

llida era del 14%. Als recursos residencials de mitjana estada, les dones són el 20% de les persones ateses; als pisos d'inclusió, són un 23%, i un 31% de les persones que viuen a pensions amb el suport econòmic d'entitats o dels serveis socials. Tot i no acabar dormint al carrer, les dones estan tan afectades per l'exclusió residencial com els homes o més.

No existeixen dades que ens permetin saber quantes persones viuen en situació d'amuntegament (pisos ocupats o habitacions rellogades), però els estudis qualitius indiquen que les dones tenen més capacitat per suportar aquestes situacions de mal allotjament abans d'acabar al carrer. Aquesta resistència s'explica, en part, pel fet que, en una socialització patriarcal, se'ls atribueix la funció del manteniment i la cura de les xarxes de relació. El que salva moltes persones del carrer quan perden l'habitatge són les amistats i familiars que les acullen a casa seva. El reallojament a casa d'alguna familiar sol ser una mesura temporal i d'emergència per la falta de feina i d'ingressos. Però també poden perpetuar convivències forçades, en què les habilitats de cura i el treball domèstic poden ser claus per al sosteniment de la situació.

Pressió sexual freqüent

Quan les estratègies individuals de resistència fallen, la sensació acusada d'inseguretat que viuen les dones al carrer les empeny a buscar refugi amb més urgència que els homes. Als robatoris i les petites agressions, s'hi afegeix una forta pressió sexual. Les dones que han viscut durant períodes més o menys curts en situació de carrer relaten situacions d'assetjament més o menys freqüents i més o menys intenses. Expliquen que no és estrany rebre invitacions a àpats o a comprar roba acompanyades d'una exigència de contrapartida. També reben ofertes d'homes desconeguts per anar a dormir a casa seva. El darrer informe de la Xarxa d'Atenció a les Persones Sense Llar de Barcelona presenta testimonis com el següent: "Quan fa temps que estàs en aquestes situacions, ja veus venir la gent: què m'ofereixes? Per què? Se t'apropa un tio que ja sap com estàs i vol aprofitar-se de la teva situació. Perquè et conviden a una cervesa o un cafè, creuen que tenen dret a posar-te la mà a sobre".

La pressió sexual que reben les dones que viuen al carrer s'agreuja per les tensions derivades del control social i els estereotips. Al mateix informe, es transcriu el següent testimoni: "Quan et veuen dormint al carrer, ja pensen que ets una drogoaddicta, una *fulana*, que vas amb aquest i amb aquell. La gent pensa que, si dorms al carrer, te'ls folles a tots".

Una resistència més gran i una cerca de refugi i d'alternatives més intensiva i més ràpida són els dos factors clau per comprendre perquè hi ha moltes menys dones que homes pernoctant al carrer. Però tots els estudis, a més de les entitats i els serveis que treballen per les persones sense sostre, coincideixen a advertir que les dones que es troben en aquesta situació estan pitjor que els homes i pateixen un risc més elevat de cronificació i de desenvolupar malalties mentals derivades de la duresa de la seva vida quotidiana. ◀



El delta de l'Ebre s'alça per evitar un transvasament encobert

La Plataforma en Defensa de l'Ebre convoca una gran manifestació després de l'aprovació del nou Pla Hidrològic, que preveu construir 56 embassaments i abastir 465.000 noves hectàrees de regadiu



Lerosió provocada per la mar és un fenomen natural al Delta, però les intervencions humanes al riu Ebre han agreujat el desgast i el retrocés de la terra. Les platges s'empetiteixen

Al Delta, hi ha gairebé 200 viviers de mol·luscs. "Si el nou transvasament tira endavant, es perdria la quantitat i la qualitat de l'aigua que necessitem", explica un musclaire

Joan Mas Autonell
@jmasautonell

Un matí de diumenge assolellat, dos cotxes carregats de gent de la DIRECTA arribem a Amposta després d'un llarg viatge des de Barcelona. Hem sortit ben d'hora per arribar a temps a la nostra cita. A la capital del Montsià, quedem amb diverses membres de la Plataforma en Defensa de l'Ebre (PDE). Són persones que tenen una llarga trajectòria de lluita en defensa del territori: es mobilitzen per defensar la integritat de la conca del riu Ebre i les terres que l'envolten des de fa més de quinze anys.

Entre periodistes i activistes, ens hem aplegat una dotzena de persones. La indumentària de les membres de la PDE és més vistosa: porten abrics de color blau amb un nus entortolligat, que simbolitza una canonada cargolada a través de la qual no passa aigua. Després de fer un cafè plegades al centre d'Amposta, tornem a pujar als vehicles. Les militants ens faran una ruta per diferents punts de la geografia del delta de l'Ebre perquè coneguem de primera mà les problemàtiques que pateix el territori.

El nou Pla Hidrològic de la conca de l'Ebre

La PDE, que es va crear l'any 2000, va sorgir com una associació integrada per diverses persones i entitats. El seu objectiu era oposar-se al Pla Hidrològic Nacional (PHN), finalment aprovat pel govern de José María Aznar el 2001. Aquell projecte implicava el transvasament d'una gran quantitat d'aigua de l'Ebre cap

a diverses zones de l'Estat espanyol, suposava una reducció considerable del cabal d'aigua al tram final del riu i posava en risc l'existència del delta de l'Ebre.

El pla de transvasament de 2001 va ser anul·lat per l'executiu de José Luis Rodríguez Zapatero l'any 2005, però el fantasma d'un possible desviament massiu d'aigua del riu continua present. El 8 de gener passat, el Consell de Ministres va aprovar per decret el nou Pla Hidrològic de la Conca de l'Ebre. El programa inclou la construcció de 56 embassaments i una aportació d'aigua per abastir 465.000 noves hectàrees de regadiu entre 2016 i 2021.

Des d'un primer moment, els propòsits de l'executiu espanyol per a l'Ebre han generat un rebuig massiu al territori. La PDE, sempre atenta a les imposicions procedents de Madrid, torna a estar en peu de guerra. L'entitat considera que el nou pla hidrològic torna a amenaçar la supervivència del Delta: el projecte actual de redistribució hídrica posa en escac l'arribada dels cabals d'aigua necessaris a la part final del riu. L'ofensiva de la PDE contra els propòsits del govern central a l'Ebre ja s'està fent sentir: el 7 de febrer, l'entitat ha organitzat una manifestació a Amposta amb l'objectiu que esdevingui una gran mobilització en què participi gent de tot Catalunya. Estan organitzant busos des de nombroses comarques.

La regressió del litoral

Durant la ruta, les activistes de la PDE ens guien per diferents indrets significatius. El primer lloc on parem és una platja estreta i allargada de l'Ampolla, que fa d'entrada a la zona del Delta. La costa està molt urbanitzada: és una àrea típica per anar de vacances i, ben a prop, hi ha molts habitatges de segona residència. A la cala, també hi ha una llarga línia de muntanyetes de sorra que contenen l'avenç de l'aigua del mar. Segons ens comenten, aquella platja era molt més extensa i havia tingut unes dimensions prou àmplies per encabir-hi un *xiringuito* i un camp de futbol. Els darrers anys, la dinàmica de regressió progressiva que pateix el territori l'ha empetitida.

Lerosió provocada per la mar és un fenomen natural al Delta, però les intervencions humanes al riu Ebre han agreujat el desgast i el retrocés de la terra. Des dels anys setanta, la construcció d'embassaments ha fet que els pantans retinguessin una gran quantitat de sediments i nutrients que ja no arriben al tram final del riu. La manca de substàncies necessàries per alimentar el Delta fa que el terreny de la zona no rebí els pòsits suficients per regenerar-se com li pertocaria. "El cabal d'aigua de l'Ebre s'ha reduït considerablement i cada vegada hi ha menys aportació de sediments provinents del riu", lamenta Susanna Abella, portaveu de la PDE.

La problemàtica de la reducció del cabal

Després de la primera visita a la costa de l'Ampolla, Ramon Carles Gelabert -musclaire i membre fundador de la PDE- ens porta a fer un passeig amb barca al polígon de muscleres que hi ha entre les aigües de la badia del Fangar. Al delta de l'Ebre, hi ha gairebé 200 viviers de mol·luscs. Són estructures de fusta instal·lades a la superfície de l'aigua. Sostenen xarxes plenes d'ostres, musclos i cloïsses submergides al mar a través d'un fil. "Si el Pla Hidrològic i el nou



Plànol de la conca hidrogràfica del riu Ebre / B. G. R.



Desembocadura de l'Ebre des del mirador de Riumar / BRAIS G. ROUCO

transvasament de l'Ebre tiren endavant, es perdria la quantitat i la qualitat de l'aigua que és necessària per a les muscleres. Amb menys cabals d'aigua al riu, els musclos i el marisc reben menys nutrients", explica Gelabert.

Les muscleres, però, no són l'única activitat laboral amenaçada per la reducció dels cabals d'aigua al tram final de l'Ebre. A més de les activistes de la PDE, també ens acompanya Dani Forcadell, pagès arrosser i regidor de Pagesia i Medi Natural a l'Ajuntament d'Ampostà. "Al delta de l'Ebre, hi viuen unes 70.000 persones i la base econòmica de la zona és l'agricultura i el sector primari", comenta el polític i camperol. "Tots els àmbits econòmics del territori depenen completament de l'aigua del riu: la pesca extractiva, la caça, el cultiu de mol·luscos, la pagesia d'horta, els arrossaires i el sector turístic en són dependents", afegeix Forcadell. "Hi poden haver tensions i interessos contraposats entre cada part, però tots tenim l'objectiu comú de defensar el riu. Si no hi ha aigua, no hi ha vida", conclou.

Les grans oblidades de Madrid i Barcelona

Més enllà de l'escassetat d'aigua que corre pel riu, les Terres de l'Ebre també pateixen altres problemàtiques. Segons la PDE, aquesta zona ha servit d'abocador durant molt de temps. "A les Terres de l'Ebre, hi ha pocs habitants, poques infraestructures i males comunicacions. Som un territori oblidat i castigat; la classe política ens tracta com si fóssim un cul de món, no se'n fa cas i no s'escolten les demandes de la gent del territori", denuncia la militant Cinta Sarroca.

Per a moltes de les habitants de l'Ebre, Barcelona i Madrid són centres de poder llunyans que prenen decisions transcendents sobre el seu territori sense tenir en compte la voluntat i les necessitats de les persones que hi viuen. "A escala municipal, les competències per protegir el Delta són molt limitades. La majoria de decisions sobre qüestions que afecten la costa marítima depenen directament de Madrid", explica Forcadell. A més, segons l'arrossaire, el debat al voltant de les Terres de l'Ebre també s'hauria d'encarar en una hipotètica Catalunya independent. "Ens fa por que el centralisme madrileny pogués derivar en un centralisme barceloní", alerta Forcadell.

Després d'un matí de ruta intensa, fem un dinar abundant per recuperar energies. A la tarda, ens dirigim a un dels trams finals de l'Ebre. Tot i que la distància entre una riba i l'altra del riu sembla molt llunyana, l'extensió no és pel flux fluvial: la desembocadura és un estuari i l'aigua del mar arriba molts quilòmetres endins. "En aquesta part, la problemàtica de la manca de cabals no és evident, però sí que hi és present", lamenta Abella.

Amb tot, la Plataforma en Defensa de l'Ebre, que per a moltes persones ha ajudat a cohesionar el territori i a crear una identitat comuna entre la gent de les Terres de l'Ebre, pretén continuar lluitant sense marcar una data límit per mantenir la integritat del riu i el territori que l'envolta. "De transvasaments, no n'hi haurà més emprant aquesta paraula, però n'hi poden haver més amagats sota altres normes", conclou la portaveu de la PDE. ◀

Doble amenaça pels arrossaires

Arrossaire de professió, Dani Forcadell és regidor de Pagesia i Medi Natural d'Ampostà per ERC. Alerta que la reducció de cabal del riu dificultaria la batalla que, des de 2009, lliuren contra el cargol poma: "A curt termini, està posant les explotacions arrosseres contra les cordes, ja que suma un sobrepreu mínim de 300 euros per hectàrea".

Forcadell explica que, sense que s'hagi fet efectiu el transvasament, actualment, ja pateixen les conseqüències dels embassaments que hi ha al llarg del curs del riu: "A Ampostà, a ple estiu, la falca salina arriba fins a les portes de la ciutat. El mar penetra divuit quilòmetres endins i això demostra que, d'aigua, no en sobra. Hi ha parcel·les que s'estan a punt de perdre dins el mar". Forcadell remarca, també, la transversalitat de la



/ B. G. R.

lluita pel territori, que transcendeix els colors polítics, i destaca que "els set ajuntaments del Delta estem apostant molt fort en defensa de l'Ebre". / XAVIER PUIG I SEDANO

Del Partit Popular a la PDE

De secretari del PP a les Terres de l'Ebre a impulsor de la Plataforma en Defensa de l'Ebre. Aquest és el peculiar recorregut vital de Paco Curto. Empresari de la construcció, va decidir abandonar el partit l'any 2000: "El PP ens va prometre, per mediació de Fabra, que defensaria el territori, però, amb l'intent de transvasament, un seguit de gent vam veure que el partit ens havia traït". Després d'això, va estripar el carnet i es va sumar a la Plataforma en Defensa de l'Ebre.

Davant del nou pla, remarca el canvi estratègic del govern central: "Igual que nosaltres hem après a defensar el territori, ells han après a fer les trampes. El PP s'ha adonat que un gran transvasament no era viable perquè era visible per a tothom i, ara, en vol fer de petits". Curto creu que, per fer front a



/ B. G. R.

això, cal enfocar la lluita cap a Europa perquè "s'ha vist que el PP no s'immuta amb les manifestacions, que serveixen per conscienciar la gent però no per fer manejar fitxa al govern". / X. P. S.

Musclaires en risc

Ramon Carles Gelabert és musclaire i treballa en un dels més de 150 vivers del Delta. Fa anys que és membre actiu de la Plataforma en Defensa de l'Ebre, conscient de la importància que té el cabal del riu pel sosteniment del l'entorn i dels diferents negocis que s'hi generen. "Necessitem molta aigua i sediments, si no, la mar se menjarà el Delta i tot lo que pugui criar-se", explica aquest musclaire de l'Aldea, que remarca la importància dels nutrients del riu pel creixement del fitoplàncton que alimenta el marisc.

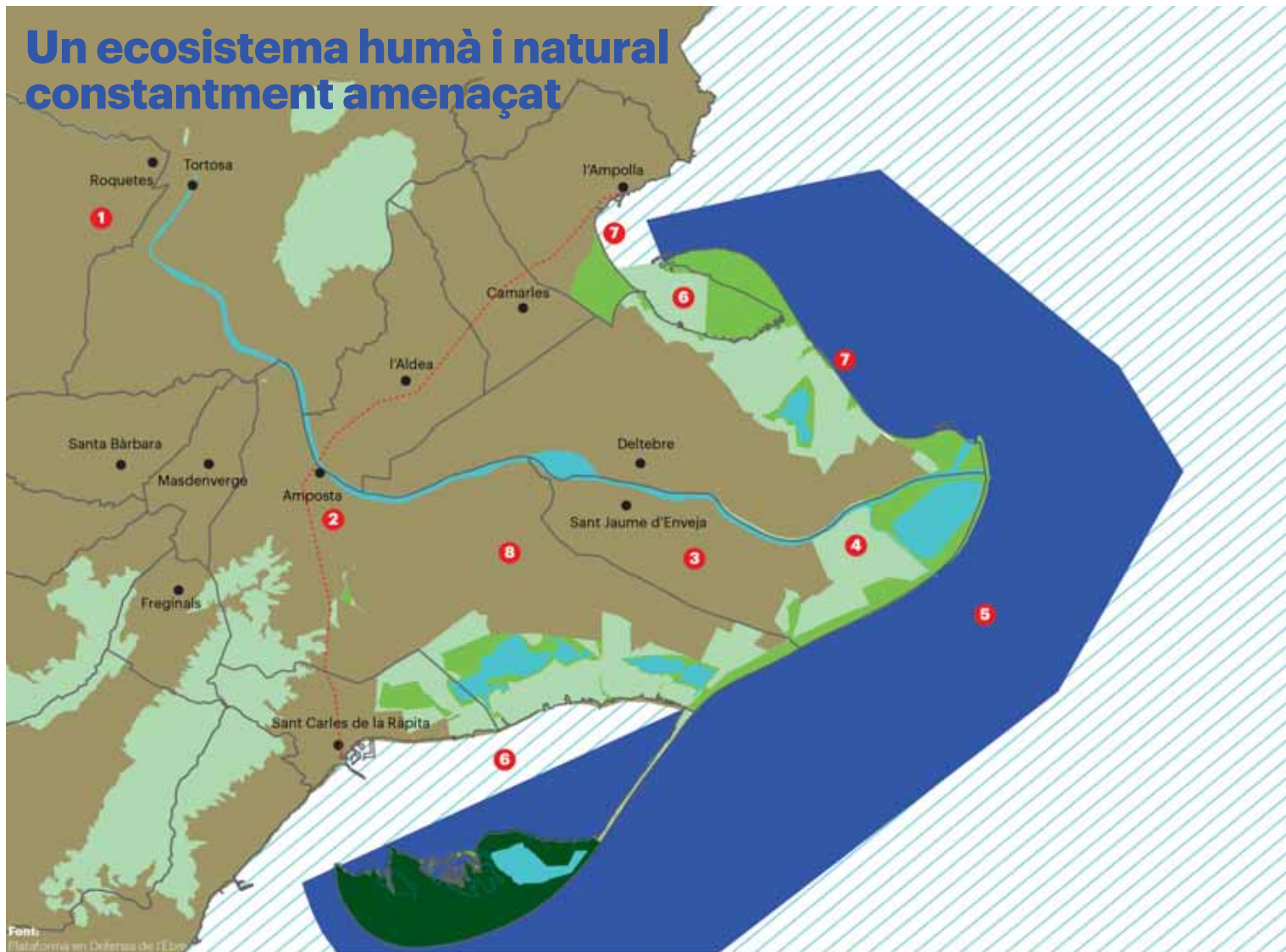
Gelabert, que treballa amb el musclo des dels anys seixanta, va heretar el negoci del seu pare, un dels primers musclaires del Delta, on ara es recullen més de quatre milions de quilos de musclos a l'any. Explica, preocupat, la repercus-



/ B. G. R.

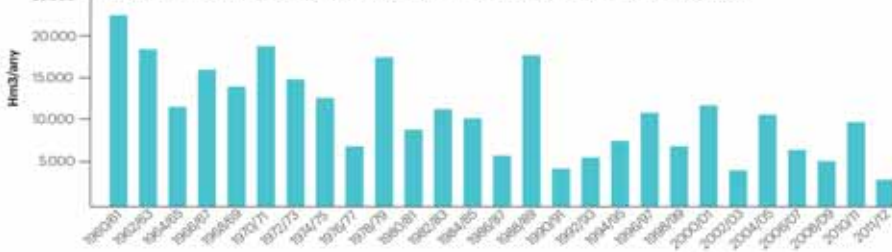
sió del transvasament: "Això va baixant la producció progressivament; és a base d'anys, que es nota. L'aigua del riu, com més millor. No es pot reduir més perquè ara ja en baixa poca". / X. P. S.

Un ecosistema humà i natural constantment amenaçat



Fons: Plataforma en Defensa de l'Ebre

EVOLUCIÓ DELS CABALS AL DELTA DE L'EBRE 1960-2012



LLEGENDA:

- Rius i estanys
- Pac natural terrestre
- Xarxa natura 2000 i PEIN
- Reserva natural parcial
- Espai natural d'interès marí
- Mar Mediterrània
- Limit del Delta

/ ANDREU BLANCH
I PAU FABREGAT

CRONOLOGIA Més de trenta anys de lluita per l'Ebre

Xavier Puig i Sedano

1985 Es crea el Consorci d'Aigües de Tarragona. El 3 d'agost de 1989, iniciarà el subministrament d'aigua de l'Ebre al Camp de Tarragona, el que es coneix com a *minitransvasament*.

1989 Neix la Coordinadora Antitransvasament, contrària a la petició de transvasar ai-

gua de l'Ebre cap a Barcelona feta pel govern de la Generalitat.

1993 Es forma la Coordinadora de Afectados por Grandes Embalses y Trasmases (COAGRET) en resposta al pla Borrell, que volia portar cabal de l'Ebre cap a les conques del Xúquer.

1998 S'aprova el primer Pla Hidrològic de la Conca de l'Ebre (PHCE). Fixa un cabal ecològic per als rius i es determina que la resta podrà ser transvasat.

2000 El PP impulsa el Pla Hidrològic Nacional (PHN), que preveu el transvasament d'aigua de l'Ebre cap al País Valencià, Múrcia i Almeria.

15 de setembre 2000 Primera assemblea de la Plataforma en Defensa de l'Ebre a Tortosa. Neix l'eslògan *Lo Riu és vida*.

Octubre 2000 La Comissió Europea aprova la Directiva Marc de l'Aigua (DMA): l'aigua deixa de ser entesa només com un recurs i es passa a contemplar els factors ecològics.



1 MENYS SEDIMENTS. Reducció d'un 95% de les partícules sòlides provinents de les parts altes de la conca. La construcció de 200 embassaments ha provocat aquesta pèrdua de partícules sòlides i nutrients. El nou pla hidrològic autoritza 56 nous embassaments.



2 SALINITZACIÓ. La salinitat del sòl creix arran de la disminució d'aigua dolça. Entre Amposta i la desembocadura, el riu s'ha convertit en estuari i bona part de l'aigua és salada. El mar empeny més fort que el corrent que baixa.



3 CAMPS D'ARRÓS. La disminució de cabal dificulta el reg per inundació i fa augmentar la salinitat del sòl. Les plantacions d'arròs situades a primera línia de mar veuen perillar el seu futur per l'impacte de les onades i la regressió litoral.



4 AUS PROTEGIDES. De les 33.000 hectàrees que ocupa el Delta, 7.736 estan incloses a la Llista de Zones Húmedes d'Importància Internacional. La reducció de nutrients i de llacunes pot posar en perill més de 300 d'espècies d'aus.



5 PESCA AMENAÇADA. La pesca està estretament lligada a les aportacions de fangs i aigua del riu. La galera, el llagostí i el llenguado són les espècies més amenaçades. Abans, la galera es pescava a la desembocadura i, ara, s'ha d'anar a buscar a Vinaròs, cada cop més cap a garbí (sud-oest).



6 MUSCLAIRES. Les riuades fan créixer la producció de musclos i en milloren la qualitat. Els nutrients barrejats amb l'aigua dolça del riu són l'aliment bàsic. Una reducció de cabal posaria en escac aquest sector al Fangar i als Alfacs.



7 REGRESSIÓ LITORAL. La mar es menja les platges de l'Arenal, el Fangar i la Marquesa arran de la disminució de sediments a la desembocadura. Un restaurant situat a primera línia de mar ha col·locat roques per aturar l'avenç de les onades.



8 ENFONSAMENT. La superfície de la plana deltaica s'enfonsa. Amb el pas dels anys, el sòl es va compactant, però no rep noves aportacions de terra a través de les riuades. Alguns punts es troben per sota del nivell del mar.

El poder de la CHE sobre el negoci de l'aigua

Bart Grugeon
@La_Directa

“L'arrel del problema del Delta és l'estructura de la Confederació Hidrogràfica de l'Ebre, la CHE, el màxim òrgan regulador de la conca de l'Ebre que depèn del ministeri de Medi Ambient de l'Estat”, ens explica Susanna Abella, portaveu de la Plataforma en Defensa de l'Ebre (PDE). La CHE es va crear l'any 1926. En aquell context de fam i èxode rural, es va concebre com un instrument per augmentar la productivitat de les zones agràries a través d'infraestructures de regadiu. “Avui, la CHE encara parteix de la mateixa idea de l'any 1926”, diu la portaveu. “No utilitza un model de gestió de l'Ebre coherent amb la normativa europea, que integri aspectes ecològics, científics, econòmics i socials. La CHE sosté un model mercantil: l'Ebre és aigua i l'aigua és negoci. Diuen que tenen en compte altres aspectes, però, a la pràctica, no és així i la seva estructura de poder ho reflecteix”, explica Abella.

Dins la CHE, les comunitats de regants ostenten el 33% dels vots i les diferents administracions, un 38%. La representació d'associacions que poden defensar interessos mediambientals es limita a un 2% del poder decisiu. La comunitat científica, directament, no en forma part.

La PDE explica que, històricament, els drets d'aigua han estat atorgats a les comunitats de regants, dins les quals s'associa la pagesia amb drets vinculats als terrenys de conreu. Segons la portaveu de la PDE, “sovint, aquestes comunitats són molt antigues i representen els pagesos i els regants mitjançant estructures poc transparents i, en alguns casos, caciquistes. Els propietaris dels terrenys han anat canviant i, a part de pagesos tradicionals, cada cop hi ha més grans empreses agroalimentàries, companyies d'aigua, hidroelèctriques o grups financers. Tots aquests grups tenen més capacitat per pressionar les comunitats de regants i estan molt interessats a fer negoci. Tant els fa que aquest negoci sigui conreat com venent l'aigua, perquè això últim pot ser més lucratiu que fer que les terres siguin productives. Els projectes de regadius no són realistes ni viables per al pagès tradicional. I aquest acaba venent les terres a grans empreses, com a arrendatari o assalariat de les seves pròpies parcel·les, o simplement es jubila perquè no hi ha relleu generacional”.

La concessió de l'aigua

El nou pla de conques de l'Ebre que acaba d'aprovar el govern central preveu 465.000 hectàrees més de regadiu durant els pròxims cinc anys, 56 embassaments més i un cabal ecològic pel tram final del riu Ebre que la Generalitat considera insuficient. La ministra d'Agricultura i Medi Ambient, Isabel García Tejerina, preveu millores mediambientals per als rius, protecció dels ecosistemes fluvials i un increment i una millora dels cabals ecològics.

Segons Dani Forcadell, regidor d'Amposta i arrossaire, el nou pla de conques que acaba d'aprovar el govern central s'ha d'entendre com una estratègia mercantil: “La idea central del pla d'augmentar un 50% les hectàrees de regadiu no correspon a una necessitat real. És una maniobra per apoderar-se dels drets per la concessió de l'aigua. No és un projecte per dignificar el món rural, és un model de negoci per a grans empreses i grups especuladors. El nou pla vol trossejar els drets sobre l'aigua de la conca, dividir els territoris i oferir-los la venda de quotes sobrants per emportar-se l'aigua després. És una estratègia més astuta que el projecte de transvasament de l'any 2000, però té la mateixa finalitat”.

La ministra García Tejerina va assegurar que, amb el nou pla de conques, es compleixen les directives europees i s'evita el bloqueig a l'accés als fons estructurals que l'Estat espanyol té assignats per als pròxims cinc anys. La PDE es mostra segura del contrari, però Abella adverteix que “la pressió que faci la Comissió Europea sobre el govern espanyol per modificar l'actual pla de conques dependrà de la pressió ciutadana”. ◀

Febrer 2001 Cent mil persones es manifesten contra el PHN a Barcelona. La manifestació es repetirà els dos anys següents.

persones, que reclamaran la derogació del PHN.

2004 El govern de José Luis Rodríguez Zapatero (PSOE) deroga el PHN.

10 d'agost 2001 S'inicia la Marxa Blava a Deltebre. Acabarà a Brussel·les el 9 de setembre amb una manifestació de quinze mil

18 d'abril 2008 El Consell de Ministres aprova el perllongament del transvasament de Tarragona cap a Barcelona.

La mesura, impulsada des de la Generalitat de Catalunya, s'acabarà suspent.

2009-2015 La DMA establí la necessitat d'aprovar un PHCE pel cicle 2009-2015. S'aprova el febrer de 2014, sota el govern del PP. La PDE considera que la proposta de cabals d'aquest pla és insuficient.

30 de març 2014 Mobilització a Deltebre contra el PHCE sota el lema *L'Ebre sense cabals és la mort del Delta*.

Setembre 2015 El Consell Nacional de l'Aigua, a proposta del Ministeri d'Agricultura, Alimentació i Medi Ambient, aprova el nou PHCE.



José Antonio Langarita, antropòleg

“Sobre el **sexe anònim** pesa una sospita moral que acostuma a promoure discursos apocalíptics”

Es diu José Antonio Langarita, però tothom el coneix com a Josan. Després de llicenciar-se en Treball Social, va deixar el seu poble natal, a Saragossa, per traslladar-se a Barcelona, on va estudiar Antropologia Social i Cultural. Allí, va començar a interessar-se per qüestions de gènere, diversitat sexual i homosexualitat des d'una perspectiva tant militant com acadèmica. És professor de Treball Social a la Universitat de Girona i, recentment, ha publicat el seu primer llibre, *En tu árbol o en el mío* (Edicions Bellaterra). L'assaig analitza les relacions de sexe anònim que es produeixen entre homes en espais públics. L'autor reflexiona sobre les formes de producció dels espais de *cruising*, les seves implicacions socials i econòmiques i les normes i les jerarquies que regulen la interacció social en les trobades sexuals públiques masculines.

Joana Soto
@Joana_Soto

Per a l'antropologia, l'espai públic és aquell escenari que pot utilitzar tothom i on les persones ens convertim en protagonistes i espectadores al mateix temps. Què és per a tu l'espai públic?

Sota el meu punt de vista, l'espai públic no correspon tan sols a un espai físic compartit per diverses persones que es creuen les unes amb les altres sense més connexions. És un escenari d'esdeveniments constants, però organitzats al voltant d'un conjunt de normatives que en regulen els usos possibles. Ara bé, en els processos normalitzadors, sempre hi ha espais per a la fugida, per a les impostures i per a la traïció. A l'espai públic que compartim, tothom coneix les normes vials, de comportament, de presentació social del nostre cos, etcètera. Tanmateix, no deixa d'haver-hi usos no previstos o cossos que no corresponen als patrons hegemònics. L'espai públic és un lloc per a la producció del poder, però també és un espai de resistències constants, a vegades imperceptibles. I això és el que el fa màgic.

I quina relació té amb el col·lectiu homosexual?

Els homosexuals sempre hem tingut una relació tensa amb l'espai públic. S'hi articulen els binarismes sexuals i de gènere i, per tant, sempre estem sota l'amenaça del descobriment de la nostra farsa. Però, d'altra banda, ha estat un

espai per a la trobada, per a l'experimentació i per al reconeixement amb els altres.

Planteges que l'espai públic és un espai de dominació heteronormativa. Això vol dir que la ciutat es configura des de la celebració i la dominació del binomi sexual home-dona?

No tinc cap mena de dubte que celebra l'heterosexualitat. És un lloc on s'inspecciona la sexualitat de cada vianant, on tots nosaltres tractem d'evitar la sospita sobre la nostra identitat de gènere i la nostra sexualitat legítima, almenys quan aquesta ens podria ocasionar conflictes. Com diu Manuel Delgado, l'espai públic és un lloc per a la producció ideològica. En matèria de sexualitat, la ideologia dominant és l'heterosexualitat. I, com la major part de les ideologies, l'heterosexualitat té pretensions d'expansió. A l'espai públic, hi ha un compromís amb el projecte heterosexualitzant. Per a molts gais i lesbianes, l'espai domèstic no és un lloc per relaxar-se, ja que la família, sovint, es converteix en un grup de pressió amb molta força. L'espai domèstic també pot ser profundament homòfob i promotor de patiment, dolor i angoixa. Hi ha persones que només es poden refugiar en el seu jo més interior.

L'espai públic, doncs, no és un escenari neutre? No hi caben totes les identitats en una gran ciutat com Barcelona?

L'espai públic mai no serà un espai neutre, perquè això implicaria la superació de les desigualtats. Crec que és molt complicat



pensar-lo en aquests termes. La ideologia de la neutralitat és una presa de pèl. A mi, sempre em genera sospites.

Últimament, has començat a treballar una crítica política cap a l'ús del sexe i del cos com un element de consum, d'un sol ús.

Entre els gais, l'activitat sexual acostuma a estar molt present. Alguns tenen l'habilitat d'utilitzar diferents vies per accedir-hi, com els xats o les aplicacions de mòbil. És meravellós poder accedir al plaer de manera ràpida i més o menys fàcil. Però tinc la impressió que la tendència sexual de molts de nosaltres és convertir els altres en cossos consumibles sobre els quals no tenim cap responsabilitat. Els altres es converteixen en subjectes per al plaer. No es tracta de proposar matrimoni en cada polvo, però crec que hem de ser conscients que les interaccions sexuals les tenim amb persones i, per tant, no són objecte de consum individual. Em preocupa el fet que les lògiques individualistes imposades pel capitalisme ja formin part de la nostra estructura mental en aquest àmbit.

Vols dir que hem anat d'un extrem a un altre? Hem passat d'una moralitat repressora a un ús mercantilitzat i individualista de les pràctiques sexuals?

Jo no parlaria d'extremes. Les relacions sexoafectives clàssiques també es veuen afectades pels interessos individuals. En totes les relacions de parella, es produeixen transferències de poder entre els seus membres; de vegades, es cosifica

una de les parts. En les parelles heterosexuales, és escandalós veure com, en moltes ocasions, s'instrumentalitza la dona a favor dels interessos de l'home. Penso que no es tracta d'una qüestió lineal en què es passa de relacions marcades per la moralitat a relacions marcades pel mercat, ja que el sexe sempre té a veure amb ambdues realitats. Està sotmès a una inspecció moral, independentment de si es tracta de relacions de parella o esporàdiques, i acostuma a ser el punt de partida per a l'accés a altres recursos socials o econòmics. La prostitució explica aquest fet, però també els béns dels beneficis matrimonials. El que passa en les relacions sexuals a les quals em referia és que, tot i estar regulades per valoracions morals, no compten amb expectatives d'impacte econòmic o social més enllà de goig personal del moment. Em preocupa el fet que les lògiques del mercat capitalista hagin sobrepassat allò que té a veure amb l'intercanvi de béns i serveis i s'hagin convertit en un estil de vida. En matèria sexual, aquest fenomen ha permès convertir els altres en objectes intercanviables sobre els quals no tenim cap responsabilitat un cop els hem consumit.

Quines alternatives proposes?

Penso que s'han de cuidar les persones amb qui ens n'anem al llit, encara que sigui per una nit. La manca de cura cap als altres pot portar a terrenys molt perillosos que hem de preveure. El trencament d'una norma sempre pot provocar un canvi. Sortir-se de la lògica de la monogàmia, per exem-

FOTOGRAFIES DE L'ENTREVISTA:
MIREIA CAMPANERA

“

El 'cruising' és l'apropiació d'un espai per fer-ne un ús que no estava previst. L'espai públic és un lloc per a la producció del poder, però també s'hi produeixen resistències constants

Tinc la impressió que la tendència sexual de molts de nosaltres és convertir els altres en cossos consumibles sobre els quals no tenim cap responsabilitat

”

“

El trencament d'una norma sempre pot provocar canvis. Separar-se de la lògica de la monogàmia és molt interessant. Ara bé, sota el meu punt de vista, no tot és vàlid pel fet de trencar la norma

”

ple, és molt interessant. Ara bé, sota el meu punt de vista, no tot és vàlid pel fet de trencar la norma.

La subversió no sempre és més transformadora?

Darrerament, s'ha presentat el *fast fucking* (penetració amb el puny) com una pràctica que subverteix l'ordre sexual a partir de l'alteració de l'objecte penetrador. És una pràctica subversiva perquè l'atenció no se centra en el penis, sinó en altres espais corporals. Ara bé, també provoca alguns problemes greus per a la salut que no s'han de menysprear. Passa el mateix amb el *barebacking* (sexe a pell). Puc estar d'acord que els discursos de les agències de salut pública de vegades són massa infantilitzadors, puc entendre que dues persones decideixin, de comú acord, practicar sexe sense condó, però també és cert que els gais som un grup molt castigat pel VIH i altres malalties de transmissió sexual i, per tant, hem d'analitzar el fenomen des d'una perspectiva més complexa, però no validar-lo pel fet que trenqui amb la norma. Reconec que el terreny de les llibertats individuals és molt pantanós, però som éssers socials en interacció amb els altres i és una ficció pensar que, en la sexualitat, no hi ha límits.

Tornant a l'espai públic, el *cruising* és una subversió de l'espai públic heteronormatiu?

Quan parlem de *cruising*, ens referim a les trobades sexuals entre homes -normalment anònimes- que es fan en espais públics. Però això no vol dir que es tracti d'un acte públic perquè, en realitat, és un acte privat que es fa en un espai públic. És l'apropiació d'un espai per fer-ne un ús que no estava previst. Normalment, no es pensa en aquest tipus de llocs quan es dissenyen els plans urbanístics i, si es preveu, és precisament per evitar que existeixin. És una pràctica antiga que podríem vincular al creixement i el desenvolupament de les grans ciutats dels segles XVIII i XIX, a la creació d'espais de lleure a les grans metròpolis i al desenvolupament d'un sistema de clavegueram que oferia banys públics en espais concorreguts de la ciutat. Crec que un element fonamental és que l'espai faciliti la interacció i la trobada sexual, així com l'anonimat dels participants.

Fins ara, s'ha estudiat poc, normalment sota el punt de vista de la salut pública, la seguretat o l'escàndol. La teva perspectiva és original, treballada des de dintre.

He intentat entendre el *cruising* des d'un punt de vista que s'allunya dels estudis de salut pública, tot i que reconec la seva importància per a la prevenció de malalties. Podem classificar l'estudi del sexe anònim entre homes en dues etapes. Una primera, prèvia a la pandèmia de VIH, en què la mirada es construïa des de la sociologia de la desviació; i una segona, post VIH, en la qual s'acusava aquesta pràctica de ser un dels motors de l'expansió del virus. No és tan clar que a les zones de *cruising* es produeixin més pràctiques de risc que a l'espai domèstic. Sobre el sexe anònim, sempre pesa una mena de sospita moral que acostuma a promoure discursos apocalíptics. Però és cert que, com que són espais amb una gran activitat sexual, mereixen ser tinguts en compte en l'anàlisi i el desenvolupament de campanyes de prevenció de malalties.

Quines persones hi participen?

Jo evito parlar de gais perquè molts d'ells no s'identifiquen com a gais. Prefereixo usar termes com usuaris, participants o practicants perquè els uneix una pràctica, no una identitat compartida. En tot cas, de participants, n'hi ha molts, depèn del lloc, de l'hora o de



l'estació de l'any. El més preocupant és el biaix de classe, origen o edat que s'estableix en alguns dels espais de *cruising* més populars.

Vois dir que la classe determina la sexualitat?

Ens havíem oblidat que la sexualitat també era una qüestió de classe. Bona part dels estudis socials havien centrat el debat en la qüestió de la identitat sexual. Sovint, es feia menció a l'origen o la classe, però únicament per contemplar aquests factors com a variable. Per a mi, no són una variable més, sinó un element estructural. Les opcions sexuals estan determinades per la classe social i l'origen. Per això, és difícil parlar de diversitat sexual sense tenir en compte que no és el mateix ser ric que ser pobre, ser autòcton que ser estranger. Compartir la mateixa opció sexual no implica compartir la mateixa classe social o origen. Això vol dir que aquesta idea romàntica de comunitat gai avinguda, oberta a totes les diversitats i fraternal no deixa de ser una imatge fictícia que té poc a veure amb la realitat. Em sap greu, però, avui dia, no tothom pot ser gai; i no solament per l'homofòbia generalitzada, també perquè les representacions i els discursos sobre què significa ser-ho són profundament excloents.

A què et refereixes quan dius excloents?

Ser gai va més enllà d'una pràctica sexual, està acompanyat de



determinades formes de consum i de presentació social en les quals no tothom pot participar. La identitat es construeix al voltant d'uns valors que molts homes difícilment poden representar. Hi ha moltes maneres de ser gai, però, en totes elles, la qüestió de classe, d'origen o d'edat té un paper rellevant en l'accés al reconeixement. Ara bé, també penso que és un error creure que els gais són un col·lectiu despreocupat, superficial i frívol. De fet, no només és un error, sinó també un acte d'homofòbia. En realitat, en aquests entorns, s'articulen dinàmiques d'exclusió a partir dels mateixos patrons que a la resta de la societat.

En aquest sentit, creus que els espais de *cruising* són espais que neixen per subvertir aquesta lògica discriminatòria?

Crec que necessitem buscar noves maneres d'abordar la sexualitat que tinguin en compte que el sexe és més que sexe i que està carregat de significats socials i de contextos econòmics, polítics i culturals. Per això crec que l'abordatge contra l'homofòbia ha de ser integral, perquè el sexe no només té a veure amb les pràctiques o amb el desig, sinó també amb el conjunt d'estructures organitzatives de la nostra societat. Els espais de *cruising*, de la mateixa manera que altres llocs de socialització LGBTI, són el resultat d'un sistema social basat en la producció

de desigualtats en funció de l'opció sexual. No hi ha dubte que l'anonimat està lligat al desig d'ocultació de molts dels participants i a la impossibilitat de veure's vivint com a gais en determinats contextos. Reconec que és possible que el sexe amb desconeguts pugui suscitar algun tipus de fetixisme per algunes persones, però crec que, sovint, la pràctica del *cruising* és més producte de la desigualtat que del fetitxe.

En alguna ocasió has dit que no tothom té les mateixes possibilitats per sortir de l'armari. A què es deu aquesta diferència?

La sortida de l'armari té moltes implicacions per al subjecte i és indiscutible que hi influeixen un munt de variables. És una decisió que tothom acostuma a mesurar en funció de les conseqüències que se'n poden derivar. En una recerca sobre migracions sexuals, vaig poder corroborar-ho: bona part dels gais que van participar en la investigació van esperar a tenir prou recursos propis abans de sortir de l'armari. Per això estic convençut que, per a tothom, independentment de la classe social, pot ser complicat acceptar públicament el desig cap a persones del mateix sexe. Ara bé, crec que no podem deixar de banda que les oportunitats econòmiques de cada subjecte intervenen notablement en les seves possibilitats d'expressió sexual, en la seva definició del jo. A aquestes alçades, ja sabem que les persones amb més recursos econòmics tenen més oportunitats en bona part de les esferes de la vida, també en les sexuals.

Al llibre, dediques una part important a parlar del silenci. Per què és tan important?

Eve Kosofsky Sedgwick (pensadora feminista) diu que el silenci sempre acompanya les persones LGBTI i jo hi estic d'acord. El silenci opera almenys en dues dimensions a les zones de *cruising*. D'una banda, com a estratègia per agilitzar la trobada, per evitar donar dades personals o per no aixecar sospites. Però el silenci també acompanya bona part dels participants en la resta de la seva vida social, és una estratègia d'ocultació davant de la norma sexual. Si no es diu res, es dona per fet que el subjecte és heterosexual i això és clau per l'acceptació social en molts contextos. Tots els gais o lesbianes han guardat silenci durant bona part de la seva vida i, per molt que hagin sortit de l'armari, quan s'han trobat en determinades situacions han hagut de tornar a guardar silenci, s'han hagut de ficar a l'armari de nou. Tots nosaltres estem entrant i sortint de l'armari constantment.

Per què no hi ha espais de *cruising* per a dones lesbianes?

De lesbianes, no en parlo perquè el llibre se centra exclusivament en l'intercanvi sexual anònim entre homes. Era el que més m'interpel·lava a títol personal. Si parlem de dinàmiques d'exclusió i segregació, les lesbianes hi tenen molt a dir perquè han estat les grans oblidades. Els gais hem ocupat bona part del discurs i les representacions sobre la diversitat sexual i això ha provocat un gran reduccionisme en les mirades possibles, que encara no s'ha resolt. La manera com es construeix el sexe gai i el sexe entre lesbianes és diferent i impedeix traslladar les interpretacions sobre el *cruising* de manera lineal. Si hi hagués un espai de sexe anònim entre lesbianes, operaria de manera diferent. Però no perquè elles no tinguin desig sexual, sinó perquè el pes de la construcció social de les lesbianes és molt present. Penso que hem de deixar que també ocupin el seu espai i es facin visibles com vulguin. ◀

“

És possible que el sexe amb desconeguts pugui suscitar algun tipus de fetixisme per algunes persones, però crec que la pràctica del 'cruising' és més producte de la desigualtat

”

400 portades 10 ANYS un recull no atzarós



núm. 0 i núm. 00

Octubre 2005 i Gener 2006

Les primeres portades de la DIRECTA. Entre l'octubre de 2005 i l'abril de 2006, es va fer la campanya de presentació del projecte. Es van editar dos números zero que mostraven com seria la revista quan comencés a sortir setmanalment, a partir de l'abril de 2006. L'article principal del número 0 feia un repàs de l'activitat dels moviments socials entre 1996 i 2006. A les dues imatges principals, hi trobem dos temes recurrents al llarg d'aquests deu anys: immigració i gènere.



núm. 132 25 / 3 / 2009

Les brutals càrregues dels Mossos d'Esquadra contra l'estudiantat anti-Bolonya van motivar aquesta portada doble. El disseny i la capçalera del setmanari havien canviat el setembre de 2008.



núm. 197 i núm. 198

22 / 9 / 2010 i 30 / 9 / 2010

La important vaga general del 29 de setembre de 2010 va propiciar aquestes dues portades combatives. La prèvia –convocant a la vaga– i la del dia després, amb una de les imatges més espectaculars de la jornada i una mica de poesia revolucionària. Es pot apreciar el detall del logo d'*Illacrua* incorporat a la capçalera. La revista degana dels moviments socials a Catalunya s'havia integrat a la DIRECTA el gener de 2010. De la integració, en va resultar la secció *Quaderns d'illacrua*, inserida dins del setmanari.



núm. 239 27 / 7 / 2011

Una imatge que, per desgràcia, va quedar fixada a la retina de totes: els Mossos desnonant una afectada per la hipoteca al barri del Clot de Barcelona. El drama de les hipoteques i les heroicitats de les PAH han omplert moltes portades de la DIRECTA.



núm. 240 7 / 9 / 2011

Més moments clau de la crisi recentment viscuda: les retallades, el frau fiscal i la lluita per mantenir la sanitat i l'educació públiques. En aquesta portada, una imatge impactant d'una ambulància veïnal autogestionada a Viladecavalls.



núm. 261 15 / 2 / 2012

Un altre dels temes antirepressius fortament seguit per la DIRECTA: les bales de goma i la lluita per a la seva prohibició. En aquesta portada, l'acció mediàtica de quatre persones que van perdre un ull per bales de goma disparades per diferents cosos policials.



núm. 304 6 / 2 / 2013

El gener de 2013, vam estrenar la nova web d'actualització diària. D'aquesta manera, passàvem a ser un mitjà multiplataforma. Ho vam canviar tot: dimensions, disseny, capçalera, logotip i seccions. A la portada, un altre tema recurrent: la corrupció.



núm. 318 22 / 5 / 2013

El 4F ha estat, segurament, el cas en què la DIRECTA ha jugat un paper més important, sobretot arran de la participació al documental *Ciutat Morta*. La primera portada que vam treure sobre el cas va ser la del número 14, però la més potent va ser aquesta.



núm. 351 26 / 2 / 2014

La memòria històrica de les lluites socials i les lluites laborals de les treballadores també ha estat una constant a la revista. Un dels exemples és aquesta portada espectacular sobre la vida i la mort Puig Antich, membre del MIL.



núm. 11
28 / 6 / 2006
En aquesta portada sobre els arrestos per l'acció de desmuntatge del CIE de la Zona Franca, es pot veure l'actual alcaldessa de Barcelona (a dalt a l'esquerra), aleshores activista social. Colau donava suport a les detingudes quan sortien dels jutjats, al passeig Lluís Companys.



núm. 74
12 / 12 / 2007
Desemmascarar el sistema repressiu de la democràcia ha estat, tradicionalment, un punt fort de la DIRECTA. En aquesta portada, desemmascaràvem el 'Jordi' -assot dels moviments socials des del vell Grup 6 de la Policia Nacional- i el seu relleu als nous Mossos d'Esquadra.



núm. 90
23 / 4 / 2008
La defensa del territori és un punt fort dels moviments socials a Catalunya i també ha estat un eix d'aquests deu anys de periodisme a la DIRECTA. Com a exemple, aquesta portada de la gran lluita que es va mantenir a les Terres de l'Ebre contra el transvasament.



núm. 220
16 / 3 / 2011
La secció internacional de la DIRECTA s'ha esforçat a teixir una xarxa de co-responsals que ens ha permès rebre informació d'esdeveniments d'arreu del món de primera mà. A tall d'exemple, la portada sobre el desastre nuclear de Fukushima.



núm. 230, núm. 231 i núm. 232
25 / 5 / 2011, 1 / 6 / 2011 i 8 / 6 / 2011
Les jornades èpiques del 15-M van generar tres portades espectaculars: acampades, reocupació de la plaça Catalunya i setge al Parlament.



núm. 262
22 / 2 / 2012
La portada que vam dedicar a la 'Primavera valenciana' vol ser una mostra de l'interès que sempre hem tingut per tractar en profunditat temes de tot el territori dels Països Catalans, principalment València, les Balears i la Catalunya Nord.



núm. 280
4 / 7 / 2012
Un altre dels puntals informatius de la DIRECTA, l'antifeixisme. Sempre hem denunciat les activitats nocives de la ultradreta espanyola i internacional. En aquesta portada, la 'celebració' de la victòria de la selecció espanyola de futbol a l'Eurocopa de 2012.



número 285
12 / 9 / 2012
L'independentisme també ha estat sempre un tema d'interès per a la DIRECTA. Des del primer moment, hem estat vivint el procés actual en primera persona. Com a mostra, aquesta imatge de la gran manifestació de l'11 de setembre de 2012.



núm. 363
28 / 5 / 2014
L'okupació i l'acció directa en general sempre han estat una part fonamental de la DIRECTA, per la importància que tenen aquestes vies de lluita dins els moviments socials. Com a mostra, la 'Batalla de Can Vies', durant la qual també vam ser agredides.



núm. 367
25 / 6 / 2014
Les temàtiques de gènere i sexualitat sempre han aparegut a les informacions tractades a la DIRECTA. Aquesta portada, publicada el 28 de juny de 2014, n'és un exemple. A més, som l'únic mitjà de l'Estat que utilitza llenguatge no androcèntric.



núm. 389
14 / 7 / 2015
Aquest número, de l'any passat, amb el disseny actual i la periodicitat ja quinzenal, tanca dos temes històrics i propis de la DIRECTA: el cas Ester Quintana i el del comando Dixan. Dos casos repressius seguits de ben a prop...
I 376 portades més!



Vigilància massiva: mecanisme de control i negoci multimilionari

Recentment, el Ministeri de l'Interior espanyol va adjudicar un contracte d'onze milions d'euros per comprar programari per poder irrompre en qualsevol sistema informàtic

Els documents revelats per l'analista Edward Snowden mostren que el control íntegre de les nostres comunicacions s'emmagatzema i cal assumir-ho com més aviat millor

Xose Quiroga

Coordinador de l'arxiu Voices i formador en matèria de seguretat de la informació a través d'entitats com OSSA @xosequiroya

El 28 de novembre de 2015, el Ministeri de l'Interior va publicar, a través del *Boletín Oficial del Estado* (BOE), la formalització d'un contracte per ampliar els sistemes d'intercepció legal de les comunicacions a l'Estat espanyol. El contracte, signat entre el Ministeri i la companyia danesa BAE Systems Applied Intelligence, tenia un valor d'11.434.500 euros. Feia referència a "l'ampliació de capacitats, funcionalitats i evolució del sistema d'intercepció Evident ProSis a la versió Evident X-stream". Res de nou sota el cel del Ministeri de l'Interior pel que fa a la compra de programari per poder irrompre en qualsevol sistema informàtic.

Tot just quatre mesos abans, el juliol de 2015, Anonymous va fer pública la relació comercial entre el Centre Nacional d'Intel·ligència i l'empresa italiana Hacking Team per a la compra de material informàtic de *hacking* ofensiu en ordinadors i telèfons mòbils. Aquesta compra no va ser publicada al *BOE*. El valor conegut del contracte des de l'any 2006 és de 538.000 euros, als quals cal afegir-n'hi 52.000 més pel manteniment anual. El mateix programari d'intrusió és utilitzat per països com el Sudan, Tunísia o Egipte, tots ells considerats llocs on la violació dels drets humans és continuada i les llibertats d'expressió i de premsa inexistents.

El context global

Durant el mes de juny de 2013, diverses capçaleres internacionals com *The Guardian*, *The Washington Post* o *El País* van fer públiques les revelacions d'Edward Snowden sobre els programes d'espionatge i monitorització massiva que desenvolupa l'Agència Nacional de Seguretat Nord-americana (NSA) amb l'anomenada Five Eyes Alliance, composta pels serveis d'intel·ligència dels Estats Units, el Regne Unit, el Canadà, Austràlia i Nova Zelanda. A partir de llavors, el que era considerat una

llegenda sense fonament va adquirir valor de realitat provada. Totes les comunicacions digitals mundials són interceptades, classificades i emmagatzemades per l'NSA, amb la col·laboració de les principals corporacions de telecomunicacions: Google, Microsoft, Apple, Facebook, Skype, Verizon, AT&T...

Els documents revelats per Snowden mostren que, cada vegada que fem una cerca a Internet o una trucada telefònica, cada vegada que enviem un correu electrònic, un missatge de xat o un sms, cada vegada que fem una transferència bancària o comprem un bitllet d'avió, tot el contingut és emmagatzemat. No tan sols les metadades (qui diu a qui, a quina hora, des d'on i durant quant de temps), sinó el contingut íntegre de les nostres comunicacions: el text dels missatges, les imatges i els vídeos que enviem, els registres d'àudio de les nostres converses telefòniques, etcètera. Totes les nostres comunicacions són gravades i cal assumir-ho com més aviat millor.

És important tenir en compte dues qüestions. En primer lloc, els serveis d'intel·ligència tracten d'afeblir la infraestructura d'Internet i interceptar la quantitat més gran de comunicacions possible. A més, els principals serveis digitals que utilitzem diàriament per comunicar-nos són col·laboradors necessaris d'aquest sistema d'intercepció global.

El complex privat-policia

La vigilància massiva no és una qüestió exclusiva dels serveis d'intel·ligència dels estats i d'empreses com Bae Systems, Hacking Team o Agnitio. És la mateixa infraestructura d'Internet la que afavoreix aquest tipus de vigilància. Empreses com Google i Facebook, per citar els principals serveis que utilitzem diàriament, basen el seu model de negoci en l'obtenció de dades personals de les usuàries dels seus serveis. Google, concretament, a través del seu servei de correu Gmail, desenvolupa l'anomenada Inspecció Profunda de Paquets: llegeix, analitza, emmagatzema i indexa el contingut de tots els correus que enviem.

Gmail llegeix el contingut de tots els nostres correus, els emmagatzema i, amb ells, construeix el nostre perfil com a consumidors. Però Facebook i la resta de companyies de publi-



/ MANUEL CLAVERO

citat que ofereixen serveis *gratuïts* efectuen pràctiques igual d'intrusives. Hem d'entendre que aquests serveis els paguem amb les nostres dades personals. Resulta ingenu pensar que la finalitat d'aquest emmagatzematge sigui merament econòmica, tenint en compte que les forces de seguretat no han disposat mai en la història d'una quantitat tan gran i detallada de dades personals de les poblacions que controlen.

Per tant, és hora que reconsiderem els serveis que utilitzem en les nostres comunicacions digitals i la posició que ocupem en la relació amb els nostres proveïdors. Els clients d'empreses de publicitat com Google o Facebook tenen accés a les nostres preferències, que compartim constantment a través de serveis *gratuïts*. Tot aquest sistema de publicitat del que és privat fonamentalment la recopilació de dades. Beneficia les empreses, en primera instància, i també les forces de seguretat d'arreu del món.

L'argument securitari

La interceptació massiva, l'ús de programari d'intrusió, el debilitament de la infraestructura d'Internet i la criminalització dels sistemes d'criptació es justifiquen amb l'argument de la lluita contra el terrorisme. No obstant això, des de la posada en funcionament d'aquest sistema d'interceptació massiva, després de l'11 de setembre de 2001, s'han succeït diferents atemptats que no han estat previstos i molt menys evitats. Els atacs a Bali (2002), Madrid (2004), Londres (2005), Mumbay (2008), Boston (2013) o París mostren la ineficiència d'un sistema que, en el millor dels casos, serveix *a posteriori*, però no pas per evitar un atemptat.

És aquí on ens hem de preocupar. Sobretot aquelles persones que insisteixen a utilitzar serveis insegurs sota les pre-

misses del *jo no sóc una delinqüent i jo no tinc res a amagar*. Dos matisos. El primer: és possible que ara no tinguin res a amagar, però el futur és incert. És possible que la nostra orientació sexual, religiosa o política sigui una cosa que, en un futur, preferim no exposar públicament per la nostra seguretat i la dels que ens envolten. La història ha demostrat que la condició de delinqüent varia en el temps. El segon matís: la privacitat no consisteix en la capacitat d'ocultar alguna cosa, sinó en el dret de fer públic només allò que nosaltres decidim. Una malaltia terminal, la nostra orientació sexual o el nostre posicionament polític són qüestions privades que no tenen res a veure amb la clandestinitat, la delinqüència o el terrorisme. La protecció de la intimitat està inscrita a la Declaració Universal dels Drets Humans com a condició *sine qua non* per a l'efectiu desenvolupament de les llibertats de pensament, expressió i premsa. La privacitat no és una cosa que protegeix únicament l'àmbit *privat*: la privacitat i la intimitat, la llibertat de pensament, la llibertat d'expressió i la llibertat de premsa no són qüestions individuals sinó col·lectives i només poden desenvolupar-se si l'intercanvi d'idees és lliure i segur i no és limitat per la percepció que serem escoltades i potencialment castigades.

Però hi ha una alternativa de la mà del programari lliure i els sistemes d'criptació. El programari lliure és l'única tecnologia de comunicació verificable i, per tant, fiable. I només aconseguirem mantenir la nostra privacitat, base fonamental de la resta de llibertats, a través del xifrat de comunicacions i dispositius. L'oposició frontal a la criminalització d'aquests dos recursos és necessària perquè la nostra desídia no acabi, finalment, amb la nostra intimitat i la de la resta de persones. ◀

La interceptació massiva, l'ús de programari d'intrusió o la criminalització dels sistemes d'criptació es justifiquen com a mètodes contra el terrorisme

Només aconseguirem mantenir la nostra privacitat, base fonamental de la resta de llibertats, a través del xifratge de les nostres comunicacions i dispositius



22-23

Violacions, feminicidis infantils i 'crims d'honor' formen part de la vida quotidiana de les dones a l'Índia



24

El baix preu del petroli afecta els països productors, però la inestabilitat es ramifica per tota l'economia global

El periodisme islandès, un camp de batalla

El poder polític i econòmic local vol reforçar el seu domini de l'opinió pública i ha pres el control de mitjans amb una línia editorial crítica, com el diari 'DV'

Éric Lluent
@ericllucent

David Oddsson va ser alcalde, primer ministre i president del Banc Central Islandès abans i durant el 'crack' financer. Ara és director del periòdic 'Morgunblaðid'



El 16 de juny de 1986, un tribunal islandès va sentenciar el periodista Thorgeir Thorgeirson a pagar una multa de 10.000 corones o passar vuit dies a la presó per haver publicat un article al diari *Morgunblaðid* en què titllava la policia de Reykjavík de "bèsties amb uniforme" arran d'uns episodis de brutalitat policial ocorreguts a principis dels vuitanta. Anys més tard, l'estiu de 1992, el Tribunal de Drets Humans d'Estrasburg va donar la raó a Thorgeirson i va instar l'Estat islandès a pagar 530.000 corones al periodista per cobrir les despeses de la defensa i el cost de la traducció del cas judicial de l'islandès a l'anglès i el francès.

A Jón Bjarki Magnússon, un periodista de 31 anys, li agrada recuperar aquesta història per contextualitzar el seu propi periple amb la justícia islandesa arran de la publicació d'algunes de les seves investigacions. "Aquesta és la cultura d'on venim. Un país en què, fins als vuitanta, criticar públicament la policia era considerat un delictes penal", explica. L'any 2011, va ser sentenciat a pagar un milió i mig de corones per fer referència a una sentència ferma de 1989 en un dels seus articles. "A vegades, ho explico i la gent no em creu", confessa el periodista, que actualment treballa de *freelance* des de Berlín, ciutat a la qual ha emigrat per moltes raons, entre elles, "per la situació que es viu a Islàndia".

Magnússon i un dels seus companys de redacció, Jóhann Páll Jóhannsson, van provar que un funcionari del Ministeri de l'Interior islandès havia falsejat i filtrat un document per denegar l'asil polític a un ciutadà nigerià. Quan van publicar l'article, els dos periodistes van errar a l'hora de determinar el nom d'aquest funcionari. Malgrat que la rectificació va arribar al cap de poques hores (amb la confessió del funcionari que realment havia redactat el fals informe), el ministeri va decidir iniciar un procés judicial, en què demanava dos anys de presó per a cadascun dels reporters, que aleshores treballaven al diari *DV*. Fruit de la tasca dels periodistes, la ministra de l'Interior va haver de dimitir. Finalment, un canvi de propietat a l'empresa gestora de *DV* va permetre arribar a un acord econòmic entre les parts.

Una de les claus per entendre les dificultats amb què treba-

llen les professionals de la informació islandeses és l'actual llei de difamació, utilitzada de manera sistemàtica per desgastar judicialment les veus més crítiques. Però la pressió sobre el periodisme no solament està causada pel marc jurídic vigent. Des del col·lapse econòmic de l'octubre de 2008, la premsa és un camp de batalla entre els diferents poders de l'illa. Reporters Sense Fronteres ho explica així al seu darrer informe sobre Islàndia: "Els mitjans de comunicació privats pateixen, a vegades, pressió editorial per part dels propietaris i s'han detectat acomiadaments de periodistes per raons polítiques. (...) Els periodistes de RÚV (ràdio i televisió públiques) han denunciat un ambient que incentiva l'autocensura".

El control dels grans mitjans

L'esfondrament del sector financer islandès i les consegüents protestes ciutadanes, que van forçar la dimissió del govern i la convocatòria d'eleccions, han suposat una valuosa lliçó per a l'*establishment* polític i econòmic de l'illa de l'Atlàntic Nord. Els periodistes no poden tornar a agitar una revolució social com la dels anys 2009 i 2010 i els propietaris dels mitjans més llegits del país han de dibuixar clarament quines són les línies vermelles per als seus treballadors. A manera d'introducció, és important apuntar que, a Islàndia, hi ha dues publicacions diàries de gran influència, *Morgunblaðid* i *Fréttablaðid*, a les quals s'ha sumat *DV* els darrers anys. A més, històricament, la ràdio i la televisió públiques han tingut un rol capdavanter a l'hora d'informar la població islandesa i influir en la seva capacitat crítica.

Pel que fa a la premsa privada, el poder de l'illa, reunit en poques desenes de famílies, s'ha sabut moure de manera ràpida i efectiva per fer-se amb el control de les redaccions. El cas més cridaner és el de *Morgunblaðid*, la capçalera de

Una de les claus per entendre les dificultats amb què treballen les professionals és l'actual llei de difamació, utilitzada per desgastar judicialment les veus més crítiques



Una de la noves capçaleres de periodisme d'investigació, 'Stundin'

referència del país. Tradicionalment, ha defensat els posicionaments del Partit de la Independència, estretament vinculat a un sector pesquer que determina molt significativament els debats, la presa de decisions polítiques i les prioritats en el debat polític. A Islàndia, militants de formacions polítiques molt diverses reconeixen que "la política és peix". Però el que crida especialment l'atenció no és la línia editorial de *Morgunblaðið*, sinó el seu cap de redacció, Davíð Oddsson, un dels homes més poderosos del país.

Sempre lligat al Partit de la Independència (actualment al poder, juntament amb el Partit Progressista), Oddsson va ser alcalde de Reykjavík de 1982 a 1991. Entre 1991 i 2004, va ser el primer ministre d'Islàndia, càrrec des del qual va impulsar el procés de privatització de la banca, que seria una de les causes del desastre econòmic de 2008. A més, en el moment de la bancarrota del sector financer, Oddsson era cap del Banc Central d'Islàndia, lloc que va haver de deixar atesa la inoperància de la institució sota el seu mandat. Els dubtes sobre la idoneïtat que Oddsson sigui el cap de redacció d'un diari són més que raonables, però l'interès del Partit de la Independència per reescriure la història sobre la seva responsabilitat en el col·lapse econòmic és una prioritat absoluta.

Fréttablaðið, la segona capçalera del país, va néixer l'any 2001 de la mà d'un dels homes més rics d'Islàndia, Jón Ásgeir Jóhannesson, que també controlava un dels tres bancs que va col·lapsar l'any 2008, el Glitnir. Utilitzat com a base d'operacions per a la propaganda del seu imperi empresarial, Jóhannesson va concebre el diari com un element més de la seva estratègia contra el *lobby* empresarial vinculat a *Morgunblaðið*. Jóhannesson va perdre la seva fortuna a causa de la bancarrota de Glitnir i, des d'aleshores, és la seva dona qui controla el grup empresarial que dirigeix *Fréttablaðið*. El juliol de 2014, el diari va contractar una nova editora, Kristín Þorsteinsdóttir,

coneguda per la seva defensa pública dels banquers encausats per casos de corrupció. Al cap d'un mes de la seva arribada, va deixar sense feina els dos caps de redacció de la publicació.

La generació 'DV', un bri d'esperança

El cas de *DV* és diferent al de *Morgunblaðið* i *Fréttablaðið* perquè el seu renom es va forjar en el periodisme d'investigació que s'hi va fer durant els anys posteriors al col·lapse i fins fa un parell d'anys. Com hem vist a l'inici d'aquest article, alguns dels seus periodistes van forçar la dimissió de la ministra de l'Interior de l'actual coalició de centredreta. És per això que, a les acaballes de 2014, Björn Ingi Hrafnsson, inversor i membre del Partit Progressista, es va fer amb el control majoritari de les accions del mitjà i va nomenar un nou cap de redacció que, mesos abans, havia qualificat la publicació de "tumor social". El nucli redaccional, que incloïa Magnússon i Jóhannsson, va decidir renunciar i abandonar la redacció del diari. Ara, *DV* és una publicació amb una línia editorial oficialista.

El bri d'esperança es troba en publicacions independents *online*, que han acollit les poques periodistes que continuen mostrant interès per investigar les trames ocultes del sector polític i econòmic d'Islàndia. La jove generació d'extreballadors de *DV* va impulsar *Stundin*, un mitjà finançat a través de publicitat i subscripcions, que procura continuar donant cobertura a la tasca d'algunes professionals. *Kjarninn*, *Kvinnablaðið*, *Hringbraut* i *Fréttatíminn* completen l'oferta de la informació crítica actual, si bé, de moment, són opcions minoritàries. L'altre contrapès a la versió oficial imperant el trobem a les xarxes socials, més actives que mai, que diàriament mostren l'increment del descontent i el sentit crític de part de la ciutadania vers les autoritats polítiques i econòmiques del país. Tot i així, aquesta activitat 2.0 no garanteix un sector de la informació independent i de qualitat. I el periodisme islandès continua a la corda fluixa. ◀

Les caps de redacció dels dos principals diaris són un exprimer ministre vinculat amb el 'crack financer' de 2008 i una apologeta dels banquers encausats per corrupció

El bri d'esperança es troba en algunes publicacions independents 'online', que han acollit les poques periodistes que continuen mostrant interès per la investigació i la denúncia

De deesses i dones a l'Índia

Les violacions són la punta de l'iceberg del tarannà patriarcal d'una societat que condiciona la resposta institucional als crims masclistes i perpetua les desigualtats legislatives

Glòria Barrobés / Marta Vilanova
@lanenadelpou / @acameralemta
Calcuta

El Durga Puja, una de les celebracions religioses més importants i massives de l'Índia, especialment rellevant a l'Estat de Bengala Occidental i a la ciutat de Calcuta, celebra la victòria de la deessa Durga sobre el dimoni Mahishasur. Per honorar Durga, esposa de Shiva, que cada mes d'octubre deixa la seva llar a l'Himàlaia per visitar la família, es construeixen els anomenats *pandals* -unes estructures gegantines i espectaculars de temàtiques diverses- per acollir la *pratima*, la imatge de Durga que mata el dimoni-búfal acompanyada dels seus fills.

El darrer dia del festival, les *pratimes* es baixen en processó fins al riu i es llancen a l'aigua per tancar el cicle fins a l'any vinent. Calcuta és una ciutat tradicionalment reivindicativa i ho fa palès en els temes triats per a alguns d'aquests *pandals*. A l'edició de 2015, l'associació Behala Friends va construir una gàbia enorme amb un missatge molt clar: "L'Índia és una presó per a les dones". Sutripti Daita, membre de l'organització, assenyala la gran contradicció d'un festival i d'un país que adora una deessa mentre els abusos a les dones se succeeixen de manera alarmant.

Augment de les denúncies per violació

Recentment, el país ha tornat a recordar el cas de Jyoti Singh, l'estudiant de 23 anys que va ser llançada d'un autobús en marxa a Delhi després de ser violada en grup l'any 2012. Els fets, els primers que van tenir ressò internacional i que van provocar una gran mobilització social al país, continuen generant controvèrsia. Un dels sis agressors ha estat posat en llibertat després de complir una condemna de tres anys de presó, la pena màxima que podia complir pel fet de ser menor d'edat en el moment dels fets. Es tem que el noi reincideixi, atès que no ha mostrat cap remordiment ni ha estat rehabilitat. Les manifestants, les activistes i el pare i la mare de Singh reclamen l'aplicació d'una nova legislació que redueixi l'edat penal al setze anys, però la normativa segueix encallada al Parlament. Tres anys després d'aquests fets, el nombre de violacions ha augmentat un 43%, percentatge que es triplica a la capital, Nova Delhi. Durant el 2014, es van denunciar 36.735 violacions a tot l'Estat. 2.543 van ser perpetrades en grup.

Segons dades de l'Oficina Nacional de Registre de Delictes, l'any 2014, a l'Índia, cada catorze minuts una dona era violada.

Aquestes xifres contrasten amb la impunitat amb què es tracten les denúncies: tan sols un 28% acaben en condemna. Casos com els atacs a dones *dalit* no arriben a la comissaria. Més de la meitat de les dones de la casta considerada *intocable* han patit abusos físics, però la reacció de la policia davant de qualsevol denúncia acostuma a ser d'incredulitat: "No et poden haver violat perquè ets *dalit* i això els faria espiritualment impurs", sostenen. Es calcula que un 46% de les dones d'aquesta casta han patit assetjament i un 23% violacions.

El nombre de denúncies no para d'augmentar any rere any. Potser s'està perdent la por de denunciar, però no se sap del cert. Segons un informe de l'Oficina Nacional de Registre de Delictes, el 2014, es van comptabilitzar 337.922 casos de crims contra les dones, un 9% més que l'any anterior. Aquesta nomenclatura inclou violacions, abusos, tràfic i segrestos, però no assassinats per honor, una tipologia que, malgrat les demandes d'ONG i activistes, no entren dins la categoria de crim a l'Índia.

Una legislació que nega multitud de drets

Els *crims d'honor* es duen a terme per restablir l'honor perdut per culpa d'una acció de la víctima, com refusar un matrimoni concertat, mantenir relacions sexuals extramatrimonials, patir una violació, vestir-se de manera inadequada o tenir una relació homosexual. No es disposa de dades oficials, però l'Associació Índia de Dones Democràtiques afirma que es produeixen un miler d'assassinats anualment. El problema que suposa per a molts pares el dot de les seves filles és més conegut. Aquesta aportació de béns no acaba després de la cerimònia, ja que molts homes exigeixen continuar cobrant un cop casats i recorren a la violència per aconseguir-ho. S'estima que fins a 100.000 dones són assassinades o es treuen la vida, cada any, perquè han deixat d'aportar diners al marit i a la família. El 80% de les dones no poden sortir de casa sense el permís del cònjuge ni tan sols per anar al metge.

L'informe sobre Desenvolupament Humà de 2015 de les Nacions Unides constata que un 80% de les dones índies no té accés a un compte bancari. Els marits són qui prenen totes les decisions financeres, tot i que sovint no treballen. Viuen dels diners que guanyen les mullers i perpetuen la demanda del dot sota amenaça de divorci i coaccions físiques. Els marits i les famílies les consideren un recurs monetari en una cultura on l'home és el propietari del cos de la dona i decideix què se'n fa.

L'avortament es va legalitzar el 1971, però, segons la legislació índia, sexista i patriarcal, només es pot dur a terme si un metge demostra que hi ha una raó mèdica. La llei d'avortament, apro-



L'any 2014, a l'Índia, cada catorze minuts una dona era violada. El nombre de violacions ha augmentat un 43% des de 2013, percentatge que es triplica a Nova Delhi

El feminicidi infantil ha derivat en el tràfic de milers de dones, segrestades o 'adquirides' als familiars, i el negoci dels matrimonis de conveniència

DEL 5 AL 26 DE FEBRER ALS CINEMES GIRONA

ZINEMALDIA

EL FESTIVAL DE CINEMA BÀSIC A CATALUNYA

30

zinemaldia.cat · euskaletxea.cat

SECCIÓ DOCUMENTAL · DOKUMENTALEN SAILE OFIZIALA

NOLAT IRUN MEETS NEW ORLEANS · Ferrn Mugarizu
JAMBO AMANI? · Unai Aranzadi · JAI-ALAI BLUES · Gorka Bilbao · WALLS
Pablo Iraburu · PELOTA II · Jørgen Leth & Olatz Gorizalez
GENERATION IK · Sylvie Ganf · GURE BORLEKUAREN BILA · Josu Martinez

SECCIÓ FICCIÓ · FIKZIOZKO SAILE OFIZIALA

LA NOCHE DEL RATÓN · David R. Lozada
TXARRIBODIA · Javier Rebollo i Aitor Gortozueka
PKADERO · Bari Sharrack
UN OTOÑO SIN BERLÍN · Lara Izagone
AMAMA · Aker Altuna



Desenes de visitants volen fotografiar una figura de la deessa Durga, que apareix en una estructura en forma de gàbia / VASCO CASQUILHO



Una dona i les seves filles en un carreró de Calcuta / MARTA VILANOVA



Moment d'un espectacle que representa la victòria de la deessa Durga sobre el dimoni Mahishasur / M. V.



Una noia dormint al carrer / M. V.

vada sota la pressió del lobby sanitari, ha servit per consolidar el feminicidi infantil, amb anuncis que transmeten missatges com: "Desfés-te de la teva filla ara per 500 rupies i estalvia-te'n 50.000 en uns anys". Tot i ser il·legal des de fa vint anys, l'avortament selectiu de nenes ha esdevingut un negoci milionari.

Aquest feminicidi infantil ha tingut una altra conseqüència terrible: tal com passa a la Xina, l'escassetat de dones ha donat lloc al tràfic amb milers d'elles, sovint adolescents, *adquirides* als pares o segrestades i venudes a un marit que les compartirà amb els germans. I el pitjor és que no es considera delictes perquè es tracta de dones *casades*.

Aquesta manca de drets legals afecta tots els aspectes de la vida de les dones. Per exemple, tot i que representen la meitat de la mà d'obra agrícola, tan sols posseeixen un 13% de la terra. També es produeixen crims contra dones relacionats amb la propietat a les zones urbanes, cosa que demostra que la discriminació s'estén a tots els entorns i les classes socials. Ho evidència el cas d'Anuradha Adhikari, a qui el seu advocat va robar una casa que havia heretat sota l'argument que "una

dona no necessita propietats". Qualsevol propietat compartida amb germans, a la pràctica, pertany als homes.

Conscienciar per guanyar el futur

Per sort, darrerament, s'han alçat algunes veus, com la de l'escriptora i activista Rita Banerji, fundadora de la campanya global per acabar amb el feminicidi a l'Índia 50 Million Missing. Banerji calcula que més de 50 milions de dones han estat exterminades sistemàticament durant tres generacions a causa de la violència de gènere. Una altra veu és la de Karuna Nundy, advocada de la Cort Suprema i coautora del *Womanifesto*, presentat el 2014 amb motiu de les eleccions generals. Aquest manifest reivindica lleis específiques a favor dels drets de les dones. Compta amb el suport d'una seixantena d'activistes de la societat civil, que van demanar als partits polítics el compromís d'establir un pla d'acció que inclogués la llibertat, la seguretat i la igualtat per a les dones i les nenes del país als seus programes electorals.

Totes coincideixen que l'educació és la principal arma contra la discriminació i la desigualtat de gènere. Fa cinc anys, va entrar en

vigor la llei que estableix l'educació com un dret fonamental per a la infància: educació gratuïta i obligatòria per als nens i les nenes d'entre sis i catorze anys. Però el darrer informe de l'Oficina Nacional d'Estadística conclou que queda molta feina per fer. L'índex d'alfabetització dels nens de set anys és del 83%, mentre que el de les nenes és del 67%. Aquesta tendència es repeteix en tots els rangs d'edat. Hi ha pocs programes específics que tractin la igualtat i el respecte entre ambdós sexes, però ja se'n poden veure alguns exemples: 12.000 escoles han iniciat un debat sobre la desigualtat de gènere.

Actualment, a l'Índia, hi ha 1,5 milions de dones electes que ocupen càrrecs locals i un terç dels seients dels consells locals estan reservats per a elles. Moltes d'aquestes regidores defensen l'educació de les nenes i lluiten per trencar el cercle viciós. Una d'elles, Radha Devi, va descobrir una escola on obligaven les nenes a treballar a la cuina mentre els nens eren a classe. No cal dir que va posar fi a la pràctica a l'instant. Així doncs, potser iniciatives com aquesta o el *pandal* reivindicatiu del Durga Puja de Calcuta serviran per començar a obrir les portes de les gàbies de totes les llars de l'Índia. ◀

Productes de la terra

El portal de venda de productes dels PPCC

www.productesdelaterra.cat



RÀDIO PICA. CRÍTICA, COMPROMÍS I CREATIVITAT LLIURE DES DE 1981
www.radiopica.net

Periodisme és publicar allò que algú no vol que publicis

La resta són relacions públiques

George Orwell

COL·LECTIU RONDA

assessorament JURÍDIC a PERSONES i entitats d'economia SOCIAL

www.cronda.coop

SERVEI DE TAXI 620 20 91 20

de 0h a 24h • Barcelona

ANÀLISI

L'economia put a petroli

El cru barat afecta els grans productors com Rússia, Veneçuela o Nigèria, però la situació té ramifications que afecten tota l'economia mundial

Àngel Ferrero
@angelferrero
Moscou

“Últimament, la política sovint put a petroli i el petroli, a política”. La frase pertany a Fèlks Dzerjinski -fundador d'uns serveis secrets soviètics creats l'any 1917- i resumeix prou bé la situació actual dels mercats financers: fan pudor de petroli. La reincorporació de l'Iran als mercats petrolers, amb una producció calculada de 500.000 barrils diaris, després de l'alçament de les sancions occidentals, ha provocat una nova davallada del preu del cru.

Com afecta els països productors aquesta caiguda? El mes de gener, en una entrevista al tabloide *Bild*, el president rus, Vladimir Putin, va admetre que el bruscat descens del preu del petroli afecta més l'economia del país que no pas les sancions. Un decret presidencial de l'1 de gener va anunciar una retallada del 10% als ministeris, les agències i els departaments federals, mesura que marca l'inici d'una austeritat a la russa. Mentre s'escriuen aquestes línies, el Kremlin està considerant privatitzar un 12,5% de la petrolera Rosneft i una part de l'aerolínia Aeroflot.

La taca de la inestabilitat s'estén

Tot i ser la protagonista de la majoria de titulars, Rússia no és l'únic país afectat. El 15 de gener, un altre productor de petroli important, Veneçuela, va decretar l'estat d'emergència econòmica. El 20 de gener, el Banc Central de Mèxic va intervenir per evitar la caiguda del pes mexicà. A l'Àfrica, el 35% del PIB de Nigèria prové del petroli i el país podria entrar en recessió aquest 2016. A l'Orient Mitjà, les borses de l'Aràbia Saudita i Dubai es van desplomar el 17 de gener després que es conegués l'acord nuclear amb l'Iran.

La caiguda dels preus del petroli, però, no solament afecta els països productors, sinó també els consumidors. El 14 de gener, les principals borses europees registraven pèrdues; sis dies després, tornava a passar el mateix. El motiu: la devaluació de les divises dels països productors encareix les exportacions de les mercaderies europees. Mentrestant, les economies europees no mostren signes de recuperació malgrat la política de baixos tipus d'interès del Banc Central Europeu, que es manté en un 0,05%. El 21 de gener, el seu president, Mario Draghi, no va descartar pas reduir-les encara més durant un període de temps prolongat.

Si el preu del petroli és tan barat, per què, doncs, no es reactiva la demanda i l'economia? Per què els països productors no deixen de produir-ne per provocar un augment de preus? Probablement, perquè, si es fes així, la demanda seria encara més baixa.

Les conseqüències polítiques i socials

A mitjà termini, la pèrdua d'ingressos als països que depenen més de l'extracció de petroli podria provocar, no cal dir-ho, inestabilitat política i social. Països com Rússia i Veneçuela han utilitzat els ingressos procedents dels hidrocarburs per finançar els seus programes socials o modernitzar l'exèrcit i han relegat



La interconnexió de les economies nacionals provoca inestabilitat tant als països exportadors com als importadors d'or negre

altres sectors de l'economia a un segon lloc. En d'altres indrets, la renda petrolera ha servit únicament per alimentar el consum conspicu d'una elit parasitària, com passa a Guinea Equatorial.

A Nigèria, la inestabilitat política podria causar una revifada de la violència insurgent de la guerrilla Moviment per a l'Emanipació del Delta del Níger (MEND), que ja va atacar diverses instal·lacions petroleres el gener. A Veneçuela i el Brasil, podria atiar els intents de l'oposició per acabar amb la presidència de Maduro i Rousseff a través del Parlament. Actualment, l'Aràbia Saudita manté un pols geopolític amb l'Iran per la influència a la regió. A Rússia, s'ha especulat molt amb un gir irredemptista de la política exterior, fruit de problemes econòmics, sense cap prova fefaent. En qualsevol cas, el seu deute extern és baix i, a diferència del que va ocórrer el desembre de 2014, les reserves es mantenen estables al voltant dels 370.000 milions de dòlars.

A Europa, tindria lloc una segona recessió sobre un teixit social castigat per la crisi i en tensió política. Només cal pensar en l'arribada massiva de persones migrants i refugiades a l'Europa central durant el 2015 i la radicalització dretana d'amplis sectors de la població, que s'ha plasmat amb un avanç electoral de la nova ultradreta a tot Europa.

Quan i com podria acabar aquesta crisi dels preus del petroli? El Departament d'Energia dels EUA creu que la cotització baixa es mantindrà fins al 2017. Altres analistes creuen que podria remuntar a mitjan any, després de la reunió ordinària de l'Organització de Països Exportadors de Petroli (OPEP) del 2 de juny a Viena. En aquest espai de temps, el món serà inflamable. ◀

El Kremlin ha emprat una retallada del 10% als ministeris, les agències i els departaments federals i, alhora, considera la privatització parcial d'una petrolera i una aerolínia

El Departament d'Energia dels EUA creu que la cotització baixa del petroli es mantindrà fins al 2017, mentre que altres analistes creuen que podria remuntar a mitjan any



MASCOTA OFICIAL DEL GOVERN

"Va intentar fer una tira política per denunciar les retallades, però només li va sortir un estúpid dibuix d'unes estidores divertides. Aquell mateix any, va guanyar el Pulitzer."

La Decadència d'Occident
**IN-INDA
INDAPANDENSI-À**
Dibuixos: El Marquès / Guió: C. Mordoh





28-29

El llibre 'Isanta. 10 anys després' recorda l'assassinat d'un jove durant la Patum de Berga de 2005



30

El relat 'Ulls nus davant la mirada policial' explica un cas d'abús recollit per SOS Racisme Catalunya

Pedro Lemebel: una vida en flames

Va trinxar l'heteronormativitat i es va riure dels gèneres mentre batallava contra la dictadura xilena. Ara fa un any de la mort de Pedro Lemebel i el Museu de la Memòria i els Drets Humans de Santiago li ret homenatge amb una exposició de fotografies



L'artista en una de les seves 'performances', davant del Museu d'Art Contemporani de Santiago de Xile / PEDRO MARINELLO

No li van donar el Premi Nacional de Literatura xilè. Tant se val: per a Lemebel, el més important era ser llegit i donar a conèixer la seva mirada crua, marginal i real

En un context de falta de llibertats, la seva militància dins l'esquerra política també es va veure obstaculitzada pels prejudicis en relació amb la seva homosexualitat

Pilar Santis / Salvador Young
@pili_santis / @youngsalvador

Ha passat un any, ja, de la mort de Pedro Lemebel i, aquest 23 de gener, s'ha inaugurat un memorial per recordar-lo, on qui vulgui podrà anar a deixar clavells rojos a aquest autor prolífic que va publicar cròniques i novel·les i va fer *performances*... Fins i tot es va escriure teatre basat en els seus escrits. A més, ell mateix va dirigir un taller de cròniques al centre cultural Balmaceda 1215, d'on germinarien escriptors de la talla de Diego Ramírez, Héctor Hernández i tants altres que van rebre la llavor dels seus coneixements de carrer. "*Ojo de loca no se equivoca*" és una de les frases amb què se'l sol recordar. També l'afirmació: "Una cosa és ser marieta i l'altra, molt diferent, és ser gai. No tots els gais són marietes i hi ha més *mariconeria* dins el món heterosexual que dins el món gai".

Fa un temps, es va crear un llibre a les xarxes socials amb l'objectiu de recollir signatures per demanar que li concedissin el Premi Nacional de Literatura. La història recordarà sempre que no va ser així. Xile és un país que, en el present, tendeix a oblidar-se de les mateixes heroïnes literàries que mitifica quan són mortes. Tanmateix, el Museu de la Memòria i els Drets

Humans ha optat per fer justícia. Actualment, acull la reposició de la instal·lació audiovisual *Arder*, l'última obra de Pedro Lemebel, dirigida pel seu gran amic Sergio Parra.

L'experiència que ofereix el museu és preciosa. S'hi inclouen vídeos en què Lemebel s'entrevista a si mateix mentre sona una veu que llegeix el manifest *Hablo por mi diferencia*; fotografies com el seu retrat personificant la Verge del Carme, posant amb un collaret de màquines d'afaitar d'un sol ús; vídeos de les seves *performances*... També trobem aquella coneguda imatge en què queia dins un sac de feltre per les escales del Museu d'Art Contemporani de Santiago de Xile, en flames, amb pantalons negres i els seus talons (molt simbòlics per Lemebel), cremant l'abecedari en una passarel·la que convidava a no deturar-se. Així, cremava cada lletra en silenci, amb l'ajut d'un encenedor, per il·luminar aquella passarel·la mentre, a la carretera, els cotxes competien per veure qui arribava primer i qui xocava l'últim.

Lemebel i la comunitat LGBTI xilena

L'autor va guanyar el premi José Donoso l'any 2013, tot i que ja feia temps que havia començat a estripar la societat xilena amb la seva llengua descarnada. Pels volts dels anys 90, va ser reconegut com a icona gai, però es va negar a vendre's al sistema o a fer-se veure en fires de llibres internacionals. Ben al contrari, convidar-lo a una activitat significava assumir el risc que li agafés la *vena maputxe* -com solia dir ell- i destrossés l'ego de l'organització "amb els seus talons" quan ficava la pota i arribava mig ebri a fer una xerrada. O que s'emocionés, es posés a recitar *Hablo por mi diferencia* amb música èpica i emocionés el públic, al qual sovint responia vessant una llagrimeta rosa per les seves galtes.

No li van donar el Premi Nacional de Literatura. Tant se val qui el guanyés aquell any. Per a ell, el més important era ser llegit, transportar la gent a altres esferes i donar a conèixer la seva mirada crua, marginal i real. Va estudiar Arts Visuals, però no va exercir durant gaire temps. El sistema, els horaris i la pressió perquè no mostrés les seves plomes de paó van fer que ho deixés i, a partir dels anys vuitanta, es dedicés a l'art performàtic. Va començar a escriure lletres àcides, pures, de vegades una mica cruels, però sempre honestes. Va conèixer autores feministes i d'esquerres que el van apadrinar amb amor: Pia Barros, Diamela Eltit, Nelly Richard, Gladys Marín, la seva mare i moltes altres dones van fer de Lemebel un ser complet, amb un discurs inusualment íntegre i conseqüent dins la societat xilena dels vuitanta.

Tanmateix, la seva militància dins l'esquerra política també es va veure obstaculitzada pels prejudicis en relació amb la seva homosexualitat. Tot i que, avui, la situació ha canviat, en aquella època no existia la llibertat de què gaudeix actualment la nova literatura gai d'escriptors com Pablo Simonetti o Alberto Fuguet, entre altres. Tots ells han escrit des de l'armari (el *closet*, en xilè) i n'han sortit, malgrat la por -sempre present- de ser amenaçats per una societat que, tot i viure al segle XXI, encara discrimina el que és no-normal, el diferent, el fet de sentir d'una altra manera.

Sense anar més lluny: no fa gaire, un diari nacional celebrava el casament de Simonetti amb la seva parella. I és que



/ CLAUDIA ROMAN

el dret civil xilè no permetia el matrimoni entre persones del mateix sexe fins a l'abril de 2015, moment en què es va aprovar l'Acord d'Unió Civil (AUC).

Algunes persones de les noves generacions de la comunitat LGBTI de Xile l'entenen com un distorsionador de la conquesta del gai neoliberal, masculí i amb classe i l'acusen de perpetuar la imatge antiquada del *marieta*, efeminat, transvestit i marginal, quasi com un bufó de la societat que, a la comèdia nacional, apareix desdibuixat amb estereotips equivocats.

El cert és que Lemebel tenia un cor farcit de cicatrius. No solament era la icona que havia ballat *cueca* (ball tradicional xilè) sobre vidres trencats, que havia fet representacions performatives amb Francisco Casas i alguns amics, que presentava llibres amb talons alts i pestanyes postisses que allargaven la seva mirada com fuetades. També era un home amb un cor amagat de tant que li havien trencat.

Amb vidres sota els peus

Un 12 d'octubre (l'arcaic Dia de la Raça, com s'anomena a alguns països de l'Amèrica Llatina), Lemebel i el seu company del col·lectiu Las Yeguas del Apocalipsis, Francisco Casas, es descalcen i ballen una *cueca* sobre vidres esmicolats. "No em feia mal en aquell moment. Va ser un sentiment estrany, l'eufòria de ballar sobre vidres sentint córrer la meua sang sobre el terra i, allà, *taconejar la cueca macabra*", relata.

La sang que hi havia sobre el terra era la sang homosexual, de totes les persones perseguides per la dictadura, de la gent comuna. També era una bufetada als governs homòfobs, com el d'Ibáñez del Campo (president xilè de 1927 a 1931 i de 1952 a 1958), conegut per llançar homosexuals al mar per veure sí, amb les seves morts, netejaven la moral de la societat xilena.



Lemebel a la marxa de l'Orgull Gai de 1994 a Nova York, amb un cartell: 'Xile us torna la sida' / GABRIELA JARA

Encara que ja no hi sigui, hi ha molta gent que continua odiant Lemebel. *Comunacho maricón* és el més suau que se sent quan el critiquen. Lemebel ho sabia i se'n mofava. Deia: "*Fac-hos de merda. Mòmies d'exposició. Pinochetistes barats*", encenia un altra cigarreta, somreia i continuava conversant sobre coses menys desagradables. Com quan anava a veure les seves amigues transvestides a San Camilo -nucli de prostitució de Santiago- i organitzava un últim sopar, a l'estil del quadre de Leonardo da Vinci, amb *les nenes*: una nena de Jesús, d'altres barallant-se per ocupar el lloc de Maria Magdalena... i un Judes utilitzant un cadenet xinès per no desentonar amb la foto.

El llegat de Lemebel

Lemebel va aconseguir els seus propòsits. Va patir l'amor, el desamor, la tendresa d'un desconegut del carrer i els cops i els *guanacazos* (batzegades) a les manifestacions. Ho va fer amb Gladys Marín, el *Che* i juntament amb tants i tantes altres que van intentar lluitar pel retorn de la democràcia durant la dictadura de Pinochet. Una democràcia que, finalment, ha esdevingut una *cueca* trista que es balla com si fos una cumbia a les fondes del Parc Forestal.

Pedro Lemebel va buscar la llibertat i la igualtat. Va sembrar una llavor que avui ha donat fruits. Somiava en un món en què estimar no fos condemnat amb un viatge sense retorn al mar en helicòpter, on no t'apallissessin perquè "*se te quedase la patita atrás*" -com es diu popularment a Xile- o perquè t'agradin més els parells que els imparells. Lemebel va ser una Gabriela Mistral en escollir el cognom de la seva mare per escriure i ser qui volia ser. Algú a qui la societat xilena recordarà com un ésser que no hi és, però que va ser una persona completa, conseqüent i avantgardista. ◀



/ PEDRO MARINELLO

Escrits per a l'Isanta

Un llibre que recull articles d'arxiu i de nova creació, juntament amb una selecció de fotografies, recorda l'assassinat d'un jove fa deu anys als carrers de Berga



LLIBRE
Isanta.
 10 anys després
 Obra col·lectiva
 Centre d'Estudis Josep Ester Borràs
 256 pàgines

Mobilització popular en què s'acusà els Mossos d'Inoperativitat per aturar les agressions que van acabar amb la vida de Josep Maria Isanta / LUIGI

Isaac Vilalta
 @isaacvilalta

El tractament mediàtic d'aquells dies és un dels elements clau. Al volum, es recullen titulars sensacionalistes que qualificaven el crim de “baralla multitudinària” i “batalla campal”

També hi ha espai per recordar la controvertida actuació dels Mossos d'Esquadra. Finalment, s'ofereix un recull d'articles més personals escrits per gent propera al mort

La nit del divendres de Patum de l'any 2005, un grup de persones va irrompre a la zona de les barraques dels col·lectius sociopolítics de Berga. Van ferir diverses persones amb armes blanques; una d'elles, mortalment, Pep Isanta. Ara, el Centre d'Estudis Josep Ester Borràs (CEJEB) ha editat *Isanta. 10 anys després*, un llibre que recorda el jove assassinat, aquells fets, aquells dies i aquell context. Els deu anys transcorreguts són l'excusa per poder explicar el canvi de panorama. Perquè el que va passar aquella nit no s'entén sense conèixer la realitat berguedana -i de molts altres llocs de Catalunya- dels mesos previs. I el que ha vingut després no es comprèn sense desgranar les conseqüències d'aquell assassinat.

El volum inclou diversos articles publicats durant aquella època al *Pèsol Negre*, una publicació llibertària de l'Alt Berguedà i el Cardener. Els textos relaten els fets i les reaccions d'aquells dies, com es va crear l'Assemblea de Joves, com es va viure el procés judicial i les intervencions de l'Ajuntament i de la Conselleria d'Interior. També descriu els sentiments que es generaven cada dia i a cada pas en el si de diferents col·lectius com el *Centru* (CEJEB), l'Ateneu Llibertari, el Casal Panxo (esquerra independentista) o el Casal Moragues (JERC).

“La idea original era, per una banda, treure tot el que havia sortit al *Pèsol Negre* perquè eren els discursos directes de les persones que havien viscut allò, sense filtres”, explica Pep Cara, membre del CEJEB. Aquella revista va assumir el paper de mitjà d'informació alternatiu davant d'una allau de notícies controlades per les grans corporacions mediàtiques, que difonien el relat oficialista o, si més no, una versió allunyada en l'espai i en el sentiment, mentre que el *Pèsol Negre* estava escrit des de dins.

D'altra banda, s'ha buscat una altra òptica a través d'articles actuals escrits expressament per a aquest treball: “L'al-

tra part era intentar reflexionar sobre el present amb gent diversa, com amics del Pep, però a molta gent se li ha fet costa amunt. A partir d'aquí, ja busquem articles més periodístics, més d'anàlisi, no necessàriament personals, que analitzen qüestions temàtiques com la tasca de la premsa o de la policia. Més tard, decidim incorporar-hi les fotografies”.

Un relat contrahegemònic

El tractament mediàtic d'aquells dies és un dels elements clau per recuperar la memòria escrita del moment. Alguns capítols del llibre recullen informacions de diversos mitjans que, amb titulars sensacionalistes, tendenciosos i incorrectes, qualificaven l'assassinat d'Isanta de “baralla multitudinària”, “batalla campal”, “pelea entre grups rivals” o fins i tot “violència camorrista”. En aquest punt, *Isanta. 10 anys després* barreja els records personals amb un treball ampli d'hemeroteca per mostrar com els mitjans van fer seu el discurs de l'aleshores consellera d'Interior, Montserrat Tura, que criminalitzava els “joves antisistema”: “No sé si és normal que en una ciutat de 16.000 habitants hi hagi set casals llibertaris, quatre d'anarquistes i tres d'independentistes radicals”. Més endavant, el discurs hegemònic, amb versions que es desinflaven, va començar a mostrar esquerdes.

L'anàlisi del tractament mediàtic potser és el vessant més empíric del llibre. Tot i que també hi ha espai per recordar i reflexionar sobre la controvertida actuació dels Mossos d'Esquadra. Finalment, ofereix un recull d'articles més personals i sentits de gent propera a Isanta. Els seu pare i la seva mare assumeixen un text cru i dur, ple de records: “De president de la Generalitat, hi havia el Pasqual Maragall i, quan es va assabentar de la notícia, ens van trucar dient que volia venir aquí a casa a donar-nos el condol. El meu home li va contestar que, si volia venir, que vingüés, però que no volia cap fotògraf. Com que va posar aquesta condició, no el vam veure en cap moment”. 4

ENTREVISTA PEP CARA I RAMON MASSANA, MEMBRES DEL CENTRE D'ESTUDIS JOSEP ESTER BORRÀS

“L'assassinat d'Isanta va accelerar els moviments socials a Berga”

I. V.

@isaacvilalta

Deu anys després de l'assassinat, quines consideracions us ha deixat el llibre?

Pep Cara. Veure com ha canviat la situació en una dècada, sobretot en el tema policial. A Berga, l'any 2005, els Mossos eren molt mal vistos per una àmplia majoria de la població a causa d'experiències diverses i, especialment, del cas de la Patum. Veníem de deu anys d'abusos i, en aquell cas, hi va haver una negació d'auxili, pel motiu que fos. Ara, els Mossos són bastant més acceptats. Som conscients que això respon a una política concreta: van canviar el cap i van invertir molts diners... Cada any, van als instituts i als col·legis a fer promoció del cos...

A banda d'aquesta política d'aparador, hi hagut evolució real?

PC. Després de l'any 2005, el canvi de política va ser tant radical que era sorprenent. Els Mossos van deixar de fer pressió, mentre que la Guàrdia Urbana, que abans no feia res, va adoptar un rol més dur. Això va durar uns cinc o sis anys. Després, els Mossos ja van tornar a identificar-nos quan fèiem una acció, però sense cometre els abusos anteriors.

El cas Isanta, per tant, marca un punt d'inflexió?

PC. Sí. Fins i tot penso que el Pla de Barris es va tirar endavant a Berga pel cas Isanta. Berga ho necessitava, però hi havia altres ciutats que estaven molt pitjor.

Ramon Massana. Sí? Jo no sé, eh...

PC. Amb nosaltres sí que va canviar la relació. El canvi és gran. El cas Isanta va afectar tothom, tant els nanos més joves que començaven a militar com els que ja feia temps que hi érem. El cas va fer de centrifugador de tots els moviments socials. Va accelerar coses. A més, això s'ajunta amb l'Ordenança del Civisme, que és un altre accelerador de situacions. Apareix la CUP i hi som nosaltres, que seguim amb la mateixa línia.

L'efecte centrifugador que comenteu també pot tenir un efecte bumerang. Ara, la CUP és al poder, però, al darrere, falta carrer?

PC. Ells abandonen el carrer, però estan a l'Ajuntament. És un debat interessant, però complex. Si nosaltres seguïem actuant contra l'Ordenança del Civisme, ells ho havien de respectar. Van tensar la

“Després de 2005, el canvi de política va ser radical: els Mossos van deixar de fer pressió i la Guàrdia Urbana va adoptar un rol més dur”, afirma Cara

corda, nosaltres també i va espetar. Això ja no se sol donar perquè, a la majoria de llocs, no hi ha anarquistes i només queda la via institucional. Però, a Berga, a l'esquerra de la CUP, hi som nosaltres.

I tot això té a veure amb el cas Isanta...

PC. Sí, no és aïllat. La seva mort té una situació prèvia, amb tots els capítols d'abusos d'autoritat dels Mossos, i també té uns esdeveniments posteriors. Però, a l'últim homenatge que es va fer, es parlava de pau social i era molt incòmode. Han passat deu anys i ja ens hem oblidat de tot?

En recollir els textos, heu trobat aquesta perspectiva, aquest canvi i evolució del discurs?

RM. A nivell de percepció social, sobretot. Quan va passar, hi



/ BIBLIOTECA DE CAN BATLLÓ

havia molta unanimitat i tot Berga es va manifestar. El mitjà de comunicació anaven en una línia, però la gent ho havia viscut. La gent deia: “El meu fill hi era i explica el contrari!”. Però, amb el pas del temps, això sembla que s'hagi anat oblidant. L'altre dia, em deien que el llibre es fica molt amb els Mossos...

PC. Això ens passava al *Pèsol Negre* molt a pesar nostre. Cada vegada que nosaltres denunciàvem la deixadesa dels Mossos, estàvem reconeixent la nostra incapacitat per defensar-nos. Persones agredides van trucar els Mossos 40 o 50 minuts abans de la mort d'Isanta. I els críquem, sí, perquè la seva obligació era defensar-nos i no ho van fer, tot i que amb 40 o 50 minuts es pot travessar Berga a peu. Però acceptem tota la merda que això implica. No volem els Mossos, volem saber-nos organitzar bé per gestionar coses, també la seguretat.

Tota aquesta autocrítica es transmet a 'Isanta. 10 anys després'?

RM. Possiblement sí, perquè el llibre té textos molt diferents. Té tres parts. A la primera, hi ha els textos escrits ara; després, hi ha les fotografies. I, al final, hi ha un recull de textos de fa deu anys, tant els que van sortir al *Pèsol Negre* com tots els manifestos que es van publicar. I aquí veus una evolució.

PC. Un desencís, potser. Al principi, escrius textos molt explicatius i, després, ja apareix un to molt més de desengany.

I aquesta és la sensació que us queda?

PC. Depèn. Amb l'efecte centrifugador, molts es queden al carrer i altres marxen cap a casa. També hi havia gent que només es va implicar pel cas Isanta. Aquests es van quedar per l'Ordenança del Civisme, però, al final, van quedar els que apostaven per la via institucional i nosaltres.

El pare i la mare de Pep Isanta han escrit un article pel llibre.

PC. Sí. I jo voldria destacar el seu paper. Quan la Tura (Montserrat Tura, aleshores consellera d'Interior) i els mit-

jans diuen que la responsabilitat de la mort és dels joves, si els pares ho haguessin acceptat, un altre gall hagués cantat. Però ells es van mantenir molt fermes. I el millor del llibre és que, a banda de tenir moltes tesis, inclou relats molt diversos. Perquè la gent també ho va viure de maneres molt diferents.

RM. Jo penso que ha quedat un conjunt molt equilibrat. El llibre hauria pogut quedar lacrimogen, però hi ha de tot. El text que hi ha sobre els mitjans de comunicació és purament d'anàlisi.

PC. Diria que hem renunciat a explicar la nostra història tal com l'hem viscut nosaltres i això fa repetir errors constant-

Per a Massana, “ha quedat un conjunt equilibrat; el llibre hauria pogut quedar lacrimogen, però hi ha de tot, inclosos textos d'anàlisi”

ment. La gent hauria d'explicar les coses. Si no ho fa, només llegim les memòries del Mas que fa la Rahola.

El que ha passat aquests anys a Berga és extrapolable a d'altres ciutats de dimensions equiparables?

RM. A nivell de Mossos i de policia, aquesta relació tant conflictiva amb la població no era exclusiva de Berga, sinó bastant generalitzada.

PC. Jo crec que, clarament, hi ha polítiques generals; no podem ser tant innocents per pensar que això passava així exclusivament a Berga. Que fossin tant absurdament durs durant el període 1998-2004 era per marcar perfil. ◀

Aquest text forma part de **#RELATSREALS**, una iniciativa de SOS Racisme que la Directa acull en la seva edició de paper. El seu objectiu és informar i sensibilitzar a través de la difusió de casos atesos pel Servei d'Atenció i Denúncies de SOS Racisme Catalunya. S'utilitzen noms falsos per mantenir l'anonimat de la persona agredida, però és l'única dada fictícia. Tots els fets que s'hi narren són reals. Més informació a www.sosracisme.org i al twitter @SOSRacis

Ulls nus davant la mirada policial

Mònica Lopez Mas
@Nuvoldestiu

Aquell dia, la Laura va obrir la porta de la comissaria de Mataró amb seguretat. Els seus fills van entrar al seu darrere. Ja coneixien aquell lloc. El dia anterior, hi havien anat per arreglar els papers del petit. Tot va anar prou bé, tot i que els dos policies de l'entrada es van mostrar inquietos en veure la seva vestimenta. Un d'ells li va dedicar una mirada de menyspreu, que la Laura, cansada de defensar-se, va decidir passar per alt. Quan li ho van demanar, ella no va tenir cap problema a identificar-se: això sí, va sol·licitar que fos davant d'una dona. Ho va fer, van arreglar els papers i se'n van anar.

Aquesta vegada, era el torn del fill gran. Només entrar, desenes de mirades es van centrar en ella. En el seu vestit. En el seu cap. En el seu mocador. En els seus ulls, que es van creuar novament amb els d'aquell policia. No semblava gens content de veure-la. Va agafar tanda, va seure al costat dels seus fills i va esperar. Es va relaxar en veure que, a la taula que li tocava, atenia una dona. Mee! El seu torn. Tot d'una, un policia jove va aparèixer en aquella taula:

-Jo sóc qui farà el tràmit. Saps que has d'identificar-te?

-Sí, sí. Quan arribi el moment, ho faré.

-T'has d'identificar, ara mateix.

-Puc fer-ho, com ahir, davant d'una dona?

-No.

No. Resposta categòrica. Sense espai per al dubte ni la discussió. La Laura es va posar nerviosa. Molt. Va intentar controlar-se... però, quan el seu cap va reaccionar, el seu cor ja havia escopit aquelles paraules com una bala:

-Vas de llest? Per què em parles així?

-Què? A sobre t'atreveixes a dir-me això?

La Laura es va ensorrar. Va plorar. Dos policies la van baixar a una sala i la van interrogar: que des de quan vestia amb nicab, que si l'obligava seu marit... Ella va deixar clar que ningú no podia obligar-la a fer res, que el vestia per decisió pròpia. Es respirava un ambient molt tens.

-Té. Signa la denúncia.

-Per què m'has denunciat?

-Perquè t'has negat a identificar-te.

-Jo no m'hi he negat. Hi ha una gran diferència entre negar-m'hi i demanar que m'identifiqui una dona.

Entre llàgrimes i davant la mirada impassible de les persones presents, va intentar defensar els seus drets:

- Jo també vull denunciar. Si us plau, necessito que em proporcionin els noms i els números de placa dels agents que m'han atès.

-No els hi donarem.

Impotent davant aquest panorama despòtic, va agafar pel braç els seus fills, de cinc i nou anys (que havien presenciat l'escena i semblaven confusos i espantats), i van marxar.

Amb les galtes encara banyades de llàgrimes, la Laura va entrar al cotxe, decidida a conduir de tornada cap a Premià. Va ser aleshores quan el seu fill, el gran, li va preguntar:

-Per què plores, mama?

-Res fill, tinc mal de cap. No et preocupis.

Un cop més, va mantenir els seus fills al marge dels insults i les discriminacions. L'últim que vol és ficar-los *males idees* al cap.

Enutjada pel tracte rebut, va decidir contactar amb la Fàtima, advocada del Servei d'Atenció i Denúncies (SAID) de SOS Racisme Catalunya. Són amigues de petites, del poble, ja que la Laura viu a Espanya des dels tres anys. La Fàtima li va

fer descobrir que allò era perfectament denunciabile. I va decidir fer el pas.

No busca diners, no busca venjança. Tan sols respecte. Ser reconeguda com a persona i no com a terrorista. El carrer és el lloc més dur per a ella. Rep crítiques diàries, encara que passegi amb els fills: "Fantasma", "bruixa", li diuen. Ha sofert fins i tot intents d'agressió. "Jo no em sento lliure si em tracten així", assegura la Laura.

Ja no contesta als insults, com solia fer durant el primer any de portar el nicab. Prefereix quedar-se amb els somriures de les persones bones, com la d'aquell llibreter de Premià que es va posicionar a favor seu el dia que anava a comprar els llibres d'escola dels seus fills i va rebre una d'aquelles mirades degradants:

-Antoni, no comentis res. Si dius alguna cosa d'aquesta senyora, a qui jo respecto, sortiràs fora de la meua llibreria.

"Un dels policies li va dedicar una mirada de menyspreu, que la Laura, cansada de defensar-se, va decidir passar per alt"

"Tan sols busca respecte. Ser reconeguda com a persona i no com a terrorista. El carrer és el lloc més dur per a ella. Rep crítiques diàries"

/ SOS RACISME



bodega
La Risa
OBRIM CADA DIA
AV. VALLCARGA 81
VIN, VERMUT, TAPES I CERVESSES ARTESANALS
-ENTITAT CULTURAL SENSE ANIM DE LUORE-

COOPERATIVA AUTOGESTIONÀRIA
www.laciutatinvisible.coop
ATREVEIX-TE A IMAGINAR-LA

una altra economia és necessària
una altra forma d'estalviar ja és possible

coop57
serveis financers ètics i solidaris
www.coop57.coop

ger
ENTITAT
CULTURAL I
ESPORTIVA

C/ del Pi 25. Ribes (Garraf), Països Catalans
08810. Tlf: 93 896 12 00. ger@mesvilaweb.com

...aquest estiu posem la directa amb la nova web
www.entitatger.cat

KAMILOSETAS MUSKARIA

distribuidora llibertària
www.nodo50.org/kamilosetas
kamilosetas@nodo50.org

RESSENYES   

Otegi o la llibertat emmordassada

**Àlex Romaguera**

@AlexRomaguera

La ciclotímia basca està aturada. Quan tot feia pensar que la fi d'ETA situaria el pèndol al costat del diàleg i la negociació, les velles receptes de Madrid continuen castigant un poble disposat a guarir les ferides que ha deixat mig segle de violència. Arnaldo Otegi -empresonat l'octubre de 2009 quan, amb altres companys de l'esquerra *abertzale*, intentava recompondre l'antiga Batasuna amb l'objectiu de treballar per una sortida política al contenciós- és una icona d'aquesta anomalia democràtica. L'obra d'Antoni Batista *Otegi, la força de la pau* versa sobre el seu compromís cap a aquest escenari d'esperança.

A mig camí entre l'assaig i la biografia personal, el llibre il·lustra el camí traçat pel dirigent *abertzale* nascut a Elgoibar fa 58 anys, a qui Batista va conèixer el 12 de setembre de 1998, dia en què es firmava l'acord de Lizarrar-Garazi a la casa de cultura de la població navarresa. Ja aleshores, el periodista ens narrava una realitat complexa que, lluny de la dialèctica binària

d'altres plomes, "et feia qüestionar la teva mirada i fitava lluny, sempre molt més lluny, per albirar un altre demà resolutiu", afirma l'exdiputat David Fernández al pròleg del llibre.

Farcit d'anècdotes, converses i dades per retenir sobre el laberint basc, l'obra ens submergeix en la dimensió més humana i espiritual d'Arnaldo Otegi, sense la qual no s'entén la seva voluntat insubornable de girar full a la violència que ha tenyit el panorama polític i que, en molts moments, ha creuat la vida del portaveu independentista, actual secretari general de Sortu. Tal com explica Batista, el plantejament ètic d'Otegi, arquitecte del tomb que ha experimentat l'esquerra *abertzale*, transcendeix avui els murs de la presó de Logronyo -d'on sortirà el mes de març- per convertir-se en "una eina revolucionària per a la fi d'ETA i la consolidació de la pau i la llibertat al País Basc". ◀

LLIBRE

Otegi, la força de la pau

Autor: Antoni Batista

Editorial: La Campana

Pàgines: 281

Mirada estilitzada a l'envelliment

Ignasi Franch

@ignasifranch

Un compositor musical i director d'orquestra retirat, Fred Ballinger, passa uns dies amb la seva filla en un hotel de luxe. El *resort* es converteix en un lloc de trobada, on Ballinger coincideix amb altres personatges de la cultura i l'alta societat. Tot i ambientar-se en un espai que incita al plantejament coral, *La juventud* gira sobretot al voltant d'aquest personatge, de la seva amistat amb un director de cinema i dels vincles que manté amb la filla i també amb la muller absent.

Paolo Sorrentino, realitzador de la multipremiada *La gran bellezza*, aplica el seu tractament formalista: l'esteticisme, l'inclusió de música i les pinzellades de mascletà *pop* -videoclips falsos inclosos- cohabituen amb un nucli dramàtic sobre l'envelliment humà. D'alguna manera, el resultat sembla una versió més solemne i menys personal de *8 y 1/2*. Si el clàssic de Fellini tractava de l'entrada a la tardor d'un home que vol ser eternament jove, *La juventud* s'endinsa en l'hivern de la vellesa, quan l'eros esdevé nostàlgic i comença a cobrir-lo una mortalla tanàtica. Ambdues obres tracten de la *dolce vita*, de la societat de l'espectacle... i incorporen una mirada autocomplaent

als arquetips de la masculinitat convencional. Com en el cas de Fellini, el gust per l'escenificació barroca fricciona amb un cert recel vers la vida social pomposa. Aquestes contradiccions es resolen amb una certa tendència al distanciament sarcàstic, no solament per part dels personatges d'edat avançada. Un actor trentí, per exemple, lamenta amargament que se'l recordi per haver participat en un film de ciència-ficció.

La sobredosi d'enginy desencisat potencia, per contrast, els moments més confessionals. Com un diàleg en què la filla del protagonista li retreu la manera com ha tractat la mare de família. Són esclats d'intensitat dins una pel·lícula que projecta una certa petulància. Es diria que Sorrentino volia fer una obra definitiva sobre la vellesa humana, sobre el moment de fer balanç un cop la mort s'acosta, quan potser no està preparat per aconseguir aquesta fita. Algunes troballes estètiques i la tasca d'actors experts com Michael Caine o Harvey Keitel, però, doten el seu intent de llambregades de fulgor decadent, d'or destenyit pel pas del temps. ◀

CINEMA

La juventud

Director i guionista: Paolo Sorrentino

Durada: 118 minuts



VIRUS



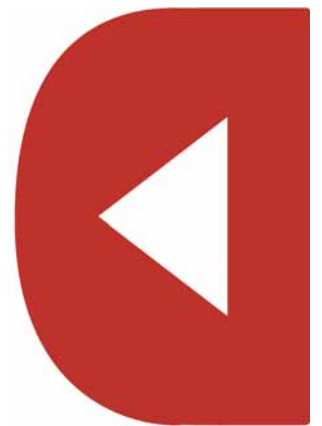
www.viruseditorial.net

... perquè el llenguatge és un virus

editorial

distribució
alternativadistribució
comercial

llibreria web



inDirecta

/ GRISELDA
CASADILLA

“Volem convertir la xarxa de telecomunicacions en una xarxa de persones”

Griselda Casadellà
@grizlda

A les comunitats indígenes d'Oaxaca (Mèxic), els recursos naturals com l'aigua o la terra són considerats béns comuns. Com hi encaixa, aquí, la telefonia mòbil?

Perfectament, perquè el que tothom entén com a comunitari està incorporat a les seves formes d'organització. Recordo que, un dia, anant cap al que seria el primer municipi de la xarxa, Talea de Castro, vaig veure un rètol a l'entrada del poble on es podia llegir: *Aquí no existe la propiedad privada*. Va ser molt natural començar a col·laborar amb elles.

Com s'ha arribat a la nova llei de telecomunicacions mexicana, que permet l'ús social de la telefonia mòbil?

Ens hem de remuntar als acords de San Andrés, firmats entre el govern mexicà i l'Exèrcit Zapatista d'Alliberament Nacional (EZLN) el 1996, que preveïen generar condicions perquè les comunitats poguessin adquirir, administrar i operar amb els seus propis mitjans de comunicació. Això es va incorporar a la reforma constitucional de l'any 2000 i, a l'última llei de telecomunicacions, es parla obertament del concepte de plataformes de comunicació -les tecnologies han canviat- i de les concessions de l'espectre radioelèctric. Si avui volguessin col·locar un satèl·lit, ho podrien fer.

De quina manera s'han organitzat les comunitats?

Quan vam començar el projecte, no existia la figura de la concessió comunitària o indígena, motiu pel qual vam adoptar una figura de xarxa privada amb una concessió de tipus experimental. Ara que la xarxa ja està integrada per diverses comunitats, elles mateixes sol·liciten la concessió a través d'una cooperativa, de la qual cada comunitat passa a ser sòcia un cop ha entrat a la xarxa. Internament, és una organització pròpia i no hi tenen cabuda les normes que operarien en una estructura pública, com ara l'obligació

de donar determinada informació a l'Estat. La governança, doncs, l'estableixen les mateixes comunitats.

El fet que la xarxa sigui seva modifica l'ús que en fan?

Completament. La idea no sols passa per fer que la telefonia els surti més barata perquè els recursos es queden a la comunitat; també els permet fer-ne el que creguin. Si compres un aparell a una operadora comercial, saps que vindrà amb tot allò que et volen vendre i pots no necessites. En canvi, amb una xarxa pròpia, la gent decideix en cada moment què vol que hi passi. I això implica un canvi profund de mentalitat. Algunes comunitats estan usant el mòbil per promoure l'ús de les seves llengües o per atendre els serveis d'emergència a través de la creació del seu propi 911. També hem creat un butlletí, en què els usuaris reflexionen sobre els continguts que es produeixen amb la idea de convertir la xarxa de telecomunicacions en una xarxa de persones.

A què atribueixes aquest canvi de xip?

Té a veure amb el colonialisme, que ha deixat empremta i corre per les venes de les comunitats. Tant és així que, per la comoditat que t'ho instal·lin, a vegades, sentim a dir: “Jo vull que vingui Telmex o Telefónica i em posi la xarxa”. És clar, sona bonic tenir una cosa pròpia, però, després, l'has de cuidar i fer-te'n responsable. En alguns casos, els costa entendre que ho poden fer.

Com afronteu les necessitats tecnològiques en indrets tan remots i poc poblats?

El nostre servei s'integra a partir de diverses xarxes, com el GSM, Internet o la veu sobre IP. Si, per algun motiu, el sistema de comunicació s'espatlla, tota la xarxa queda afectada i els problemes per la sortida a Internet es multipliquen. Per això, esperem comptar amb el nostre guifi.net el més aviat possible per completar tota l'estructura d'una xarxa que pretenem que sigui col·lectiva, oberta i neutral. ◀

Erick Huerta

Expert en
telecomunicacions
comunitàries

Erick Huerta ha treballat a la Unió Internacional de Telecomunicacions (UIT) com a assessor en connectivitat a zones apartades i pobles indígenes. Membre de l'associació mexicana Redes por la Diversidad, Equidad y Sustentabilidad, és un dels artífex de la reeixida estratègia legal de la primera xarxa de telefonia mòbil comunitària del món, impulsada pel col·lectiu de *hackers* i enginyers Rhizomatica a l'Estat d'Oaxaca (sud-est de Mèxic). Després d'anys sense tenir cobertura de cap operadora, les comunitats indígenes i rurals d'aquest territori han començat a gestionar col·lectivament la seva telefonia mòbil: compren els equips i decideixen els continguts i els usos de la seva pròpia xarxa. Gràcies a aquesta experiència, la llei mexicana ha esdevingut pionera mundialment en el reconeixement de llicències de telefonia per a ús social. Un dels reptes de futur passa, avui, per desplegar la fibra òptica, raó per la qual Erick Huerta va visitar Catalunya, on es va trobar amb membres de guifi.net per conèixer de primera mà una experiència pionera, ciutadana i dels comuns.